

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Koncepce péče o veřejné prostory měst

Bc. Iveta Stašková

**Diplomová práce
2012**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Iveta Stašková**
Osobní číslo: **E10010**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj**
Název tématu: **Koncepce péče o veřejné prostory měst**
Zadávací katedra: **Ústav veřejné správy a práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je ve zvoleném místě vyhodnotit práci místní samosprávy s veřejnými prostory a navrhnout možné změny, včetně potenciálních zdrojů financování.

Práce bude obsahovat:

- Přístupy k veřejným prostorům v etapách vývoje měst.
- Hierarchizaci současných veřejných prostorů.
- Veřejné prostory v územním a strategickém plánování měst.
- Práci místní samosprávy s veřejnými prostory.
- Veřejné zdroje k financování rekonstrukce veřejných prostor.

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

BUNSCHOTEN, Raoul. Public spaces. 4th edition. Michigan university : Black Dog Publ., 2002. 58 s.

KOSTROŇ, Lubomír. Psychologie architektury. Vyd. 1. Praha : Grada Publishing, 2011. 207 s. ISBN 978-80-247-2926-8.

ONDŘEJ, Marek . Občané a veřejná prostranství:. Centrum pro komunitní práci, 2005. 28 s. ISBN 8086902277, 9788086902272.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. Veřejné prostory v územně plánovacím procesu. Vyd. 1. Brno : Vysoké učení technické, 2003. 144 s. ISBN 80-214-2505-9.

VELECKÝ, Vladimír . Informační portál města Jaroměř [online]. 2006 [cit. 2011-06-26]. Historie města Jaroměř. Dostupné z WWW:

<http://www.jaromer-josefov.cz/>.

Veřejná prostranství - veřejné prostory, sídelní zeleň, krajina v územním plánování. 1. vyd. Brno : Ústav územního rozvoje, 2008. 72 s s. ISBN 978-80-903928-8-5.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martin Maštálka, Ph.D.**
Ústav veřejné správy a práva

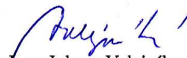
Datum zadání diplomové práce: **27. června 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2012**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 11. srpna 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 6. 2012

Bc. Iveta Stašková

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji všem, kteří mi poskytli potřebné materiály, informace a cenné rady pro zpracování této diplomové práce.

Zvláštní poděkování bych chtěla vyjádřit panu Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D. za podporu, trpělivost, cenné připomínky a rady při odborném vedení mé práce.

Zároveň bych chtěla touto cestou poděkovat panu Pavlu Rydvalovi, DiS. z oddělení pro územní plánování města Jaroměř, který mi podal potřebné rady a informace potřebné k vypracování této práce. Dále pak panu Petru Urbanovi z odboru životního prostředí za poskytnutí podkladů o zeleni a také paní Stanislavě Křížánkové z finančního odboru pro město Jaroměř, která mi pomohla s finanční stránkou.

Rovněž mé díky patří rodině za podporu při studiu a tvorbu potřebného zázemí.

ANOTACE

Diplomová práce se bude zabývat veřejnými prostory města Jaroměř. V úvodu se bude zabývat historií, definicí základních pojmů a dělení veřejných prostorů. Dále popíše město Jaroměř a bude zaměřena vzhledem k veřejným prostorům. Stěžejním bude městská část Zavadilka a její nedostatky.

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejné prostory, zeleň, město, obnova (revitalizace), financování, Jaroměř

TITLE

The concept of care for urban public spaces

ANNOTATION

This diploma thesis deal with the public spaces of contemporary cities Jaroměř. In the introduction will deal with definition of key terms and division of public spaces. Next part describe Jaroměř city and Jaroměř will focus on public spaces. Zavadilka (part of city) and shortcoming will be key of part.

KEYWORDS

public spaces, green, city, recovery (revitalization), funding, Jaroměř

OBSAH

ÚVOD	11
1 PŘÍSTUPY K VEŘEJNÝM PROSTORŮM V ETAPÁCH VÝVOJE MĚST	12
1.1 HISTORIE MĚST A JEJICH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ.....	12
1.1.1 Pravěk a starověk	13
1.1.2 Středověk	16
1.1.3 Novověk	17
1.1.4 Od 19. století až po současnost	18
1.2 ODLIŠNOST MĚSTA A VESNICE RESP. VENKOVSKÉHO MĚSTYSE	20
1.3 POŽADAVKY NA VEŘEJNÉ PROSTORY	21
1.3.1 Obyvatelnost	21
1.3.2 Participace	23
1.3.3 Trvalá udržitelnost.....	24
2 HIERARCHIZACE SOUČASNÝCH VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	26
2.1 TYPOLOGIE VEŘEJNÝCH PROSTOR.....	26
2.1.1 Základní členění (dle prostoru)	26
2.1.2 Členění dle významu	31
2.1.3 Členění dle funkce	31
2.1.4 Členění dle dopravní zátěže.....	32
2.1.5 Další členění.....	33
2.2 JEDNOTLIVÉ PRVKY VYTVOŘEJÍCÍ VEŘEJNÉ PROSTRANSTVÍ	33
2.2.1 Zeleň	33
2.2.2 Zpevněné plochy	34
2.2.3 Drobná architektura.....	34
2.2.4 Mobiliář.....	34
2.2.5 Vodní prvky.....	34
2.2.6 Zdi, ploty, opěrné zídky.....	35
2.3 PÉČE O VEŘEJNÉ PROSTORY	35
2.3.1 Péče o fyzický vzhled veřejných prostorů	35
2.3.2 Organizace aktivit ve veřejných prostorech	37
2.4 OBNOVA VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ.....	37
3 JAROMĚŘ.....	39
3.1 HISTORIE	39
3.2 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O MĚSTĚ	40
3.3 VEŘEJNÉ PROSTORY VE MĚSTĚ JAROMĚŘ.....	41
3.3.1 Celoměstský prostor	41
3.3.2 Okrskový prostor	43
3.3.3 Místní prostor	47
3.3.4 Lokální prostory	50
3.4 VZÁJEMNÁ INTERAKCE VEŘEJNÝCH PROSTOR.....	54
4 REVITALIZACE ČÁSTI SÍDLIŠTĚ ZAVADILKA	55
4.1 ŽÍŽKOVA ULICE.....	56
4.1.1 Výchozí stav	56
4.1.2 Nový návrh.....	58
4.2 ULICE JOSEFA ŠÍMY	61
4.2.1 Výchozí stav	61
4.2.2 Nový návrh.....	63
4.3 MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ.....	65
4.3.1 Rozpočet města	65
4.3.2 Úvěr od finanční instituce.....	66
4.3.3 Dotace	66
4.3.4 Nadace Proměny.....	66
4.3.5 Veřejná sbírka	67
ZÁVĚR.....	68

POUŽITÁ LITERATURA	70
SEZNAM PŘÍLOH	72

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Prvky mobiliáře a obvyklý majitelé či správci.....	36
Tabulka 2 - Základní informace - Náměstí ČSA.....	43
Tabulka 3 - Základní informace – Masarykovy sady.....	45
Tabulka 4 - Základní informace - Josefov.....	46
Tabulka 5 - Základní informace stezek podél Labe.....	48
Tabulka 6 - Základní informace - Patrčkův sad.....	49
Tabulka 7 - Základní informace - Park v nemocnici.....	51
Tabulka 8 - Základní informace - Sídliště Zavadilka.....	53
Tabulka 9 - Souhrnná tabulka financování.....	65

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Oppida.....	13
Obrázek 2 - Město Babylon.....	14
Obrázek 3 - Achetaton.....	14
Obrázek 4 - Forum romanum.....	15
Obrázek 5 - Vítězný oblouk před forum romanum.....	15
Obrázek 6 - Velké náměstí v Hradci Králové.....	16
Obrázek 7 - Kapitolského náměstí v Římě.....	17
Obrázek 8 - Náměstí sv. Petra v Římě.....	17
Obrázek 9- Schéma veřejných prostorů.....	26
Obrázek 10 - Česká ulice v Brně.....	27
Obrázek 11 - Staroměstské náměstí v Praze.....	27
Obrázek 12 - Veřejný prostor na sídlišti v Novém městě nad Metují.....	28
Obrázek 13 - Eliščino nábřeží v Hradci Králové.....	28
Obrázek 14 - Obchodní pasáž.....	29
Obrázek 15 - Náves obce Pavlov.....	29
Obrázek 16 - Řecké tržiště.....	30
Obrázek 17 - Jiráskovy sady v Hradci Králové.....	30
Obrázek 18 - Letecký pohled na náměstí.....	40
Obrázek 19 - umístění Náměstí ČSA.....	41
Obrázek 20 - Náměstí ČSA.....	42
Obrázek 21 - Mariánský sloup.....	42
Obrázek 22 - umístění Masarykových sadů.....	43
Obrázek 23 - Altán v Masarykových sadech.....	44
Obrázek 24 – Budova knihovny.....	44
Obrázek 25 – Hřiště u knihovny.....	44
Obrázek 26 - umístění Josefova.....	45
Obrázek 27 – Promenády.....	46
Obrázek 28 - umístění stezky.....	47
Obrázek 29 - umístění Patrčkova sadu.....	48
Obrázek 30 - Parčkův sad u kostela sv. Jakuba.....	49
Obrázek 31 – umístění parku v nemocnici.....	50
Obrázek 32 – Park v nemocnici.....	50
Obrázek 33 - umístění sídliště Zavadilka.....	51
Obrázek 34 - Sídliště Zavadilka 1.....	52
Obrázek 35 - Sídliště Zavadilka 2.....	52
Obrázek 36 - Sídliště Zavadilka 3.....	52
Obrázek 37 – Provázanost veřejných prostor.....	54
Obrázek 38 - poloha jednotlivých objektů.....	55

Obrázek 39 - umístění Žižkovy ulice	56
Obrázek 40 - ulice Na Zavadilce	56
Obrázek 41 - Žižkova ulice	57
Obrázek 42 - hřiště na sídlišti	57
Obrázek 43 - původní stav – cesta.....	58
Obrázek 44 - nový návrh – cesta	58
Obrázek 45 - původní stav 2 – cesta.....	58
Obrázek 46 - nový návrh 2 – cesta	59
Obrázek 47 - původní stav - pískoviště 1	59
Obrázek 48 - nový návrh - pískoviště 1	59
Obrázek 49 - původní stav - volejbalové hřiště	60
Obrázek 50 - nový návrh - basketbalové hřiště	60
Obrázek 51 - umístění ulice Josefa Šímy	61
Obrázek 52 – palouk.....	61
Obrázek 53 - rekonstruované parkoviště	62
Obrázek 54 - veřejný prostor před pečovatelským domem.....	62
Obrázek 55 - dětské hřiště	62
Obrázek 56 - původní stav - pískoviště 2	63
Obrázek 57 - nový návrh - pískoviště 2.....	63
Obrázek 58 - původní stav – palouk.....	64
Obrázek 59 - nový návrh – park	64

SEZNAM ZKRATEK

MA21	Místní agenda 21
ROP	Regionální operační program
Sb.	Sbírka zákonů

ÚVOD

V dnešním světě plném moderních budov a nadčasového designu je velmi často opomíjena důležitost veřejných prostor. Veřejné prostory každého města či vesnice jsou mnohdy chápány jako samozřejmost, ale ne každá lidská bytost si dostatečně uvědomuje kolik péče a úsilí je potřeba na udržení, rozvoji či revitalizaci takového veřejného prostoru.

Tato práce Koncepce péče o veřejné prostory měst bude sloužit jako vysvětlení a přiblížení, co znamená pojem veřejný prostor. Dále jak se člení veřejný prostor dle teorie i aplikace na příkladu a co taková péče obnáší.

Pod pojmem veřejné prostory pro účely této práce rozumíme všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.

V práci bude stručně popsán historický vývoj veřejných prostorů od pravěku až současnou dobu. Dále nejdůležitější požadavky na tyto prostory. Bude provedena hierarchizace veřejných prostorů z pohledu urbanismu, které se váží k dané problematice. Budou popsány prvky tvořící tyto prostory, péče o ně a jejich obnova.

Na tuto část naváže bližší charakteristika města Jaroměř a jejích veřejných prostor. Zaměří se především na městskou část Zavadilka, což je oblast, která nejvíce postrádá veřejné prostory. Proto bude předmětem zkoumání této diplomové práce. Budou navrženy možné změny pro revitalizaci či rozšíření stávajícího stavu v této oblasti a budou uvedeny možnosti financování těchto změn.

Cílem diplomové práce je ve zvoleném místě vyhodnotit práci místní samosprávy s veřejnými prostory a navrhnout možné změny, včetně potenciálních zdrojů financování.

1 PŘÍSTUPY K VEŘEJNÝM PROSTORŮM V ETAPÁCH VÝVOJE MĚST

Pojem veřejné prostranství nebo veřejný prostor pochází z anglického výrazu public spaces. Tento pojem spadá do oblasti městského prostoru neboli urban spaces. Pojmy budou brány jako synonyma.

„Pojem veřejné prostranství je pojmem mezioborovým, který se vzhledem ke svému charakteru dostává do oblasti mnoha vědních disciplín. Pomocí nich se snažíme o pojmenování, vnímání, tvorbu, reflexi a hodnocení některých významných kvalit, hodnot a charakteristik veřejných prostranství. Veřejná prostranství by měla být chápána jako komplexní jev, do kterého se promítají úzké kategorie prostoru a charakteru místa. Zahrnutí vědních disciplín, jakými jsou ekologie, sociologie, psychologie, by se mělo stát nezbytnou součástí porozumění a projektování těchto míst“.¹

Existuje celá řada definic veřejného prostoru. Charakter je závislý zejména na tom, za jakým účelem byly vytvořeny. V diplomové práci budu vycházet z následujícího:

„Veřejné prostory jsou všechny nezastavěné prostory ve městě, které jsou volně (bezplatně) přístupné všem obyvatelům a návštěvníkům města, buď nepřetržitě, nebo s časovým omezením (např. parky zavírané na noc). Základní charakteristikou veřejného prostoru jejího obyvatelnost spojená s užitností pro obyvatele, tj. musí sloužit obyvatelům města k provozování nejrůznějších činností pohybových (chůze, jízda na kole) a pobytových (sezení, hry).“²

„Veřejným prostranstvím jsou všechny náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru“ (§ 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích³).

1.1 Historie měst a jejich veřejných prostranství

Následující text je o vzniku a vývoji měst a jejich veřejných prostranství, o významných historických etapách vývoje měst. V této části práce si položíím otázku, jak veřejná prostranství vlastně vznikala a jak se vyvíjela. Vznik veřejných prostranství je bezprostředně

¹ *Veřejná prostranství: Veřejné prostory, sídelní zeleň, krajina v územním plánování.* Vyd.1. Brno: GRAFEX - agency, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-903928-8-5.str.23

² ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu.* Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.8

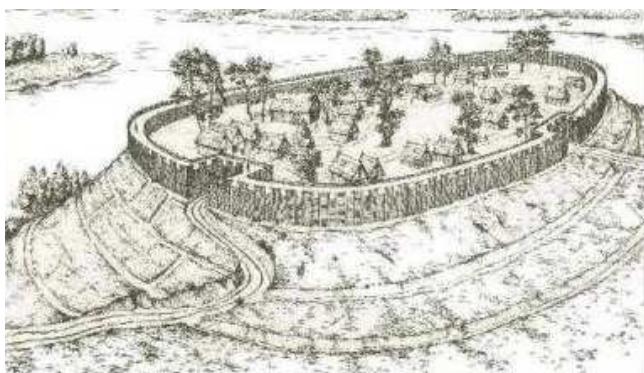
³ KOUDELKA, Z., ONDRUŠ, R., PRŮCHA, P.: *Zákon o obcích (obecní zřízení).* Vyd. 4. Praha: Linde, 2005. ISBN 978-80-7201-760-7.

spjat s městským prostředím, je zajímavé podívat se letmo do historie, jak se města a tím i jejich veřejná prostranství vyvíjela.

Historie z urbanistického hlediska dosud nebyla zpracována. Jan Koutný byl jediný, kdo se snažil popsat historii a vývoj veřejných prostorů, proto se jeho pohled na problematiku stal pokladem pro tuto práci.

1.1.1 Pravěk a starověk

Předměstské osídlení mělo prostrou strukturu. Byla odrazem obyčejné sociální struktury i obyčejných výrobních a ekonomických vztahů. S počátky prvních sídel vzniká veřejný prostor. Je to rozloha chráněného sídla, která dosud nemá jasnou formu ani účel, ale je velmi podstatná pro existenci. Je to rozloha, která v budoucnu bude představovat centrální prvek sídla. Tyto plochy se vytvořily původně z utilitárních důvodů, kdy nebylo pro obtížnější práce dostatek světla a prostoru v příbytcích. Naopak se plochy vytvářely pro shromažďování – např. když se chtěli shromáždit před chýší náčelníka. Později se tyto prostory využívaly i pro směnu zboží nebo pro kultovní účely. Změnila se podoba sídel, vnitřní uspořádání i veřejné prostory se změnou způsobu života. Příkladem předměstského osídlení můžeme zmínit Biskupin v Polsku. Biskupin představuje ohrazené sídlo, které je tvořené 13-ti řadami domů, mezi kterými byly ulice široké 2,5m, dlážděné dřevěnými fošami. Vchody do domů byly stavěny pouze po jedné straně ulice. Ulice procházející kolem vnitřní strany hradeb představovala obranný charakter. „Uvnitř města, u brány, se nacházel nevelký prostor (náměstí), vyložený dřevěnými fošami a vysypaný hlínou smíchanou s pískem. Bylo to pravděpodobně místo setkávání obyvatelstva, ale také měl dopravní charakter, protože v úzkých uličkách se nemohly vyhýbat ani obracet vozy.“⁴

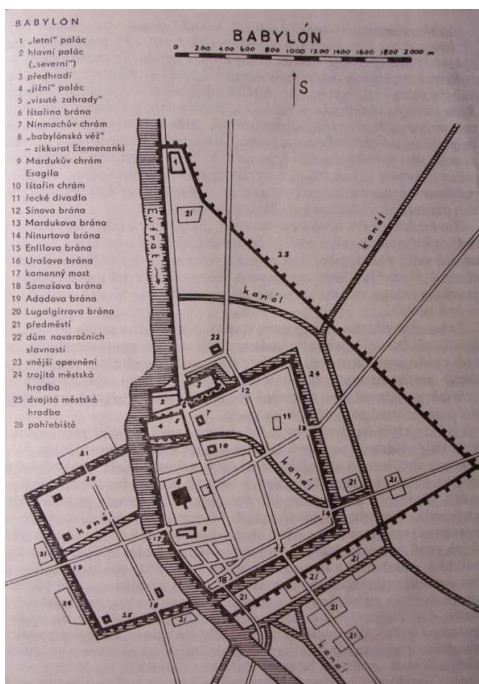
Obrázek 1 – Oppida

Zdroj: <http://www.pohanstvi.net/inde.php?menu=keltioppida>

Na našem území se dále může setkat s dalším druhem předměstského sídla a to keltská oppida. Sídla měla velmi rozsáhlá opevnění, zde se soustředil hlavně obchod a správa kmenového území. Uvnitř sídla mezi ohradami a dvorci vedly úzké uličky.

⁴ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.29

Dvorce pak představovaly větší zemědělské usedlosti nebo plnily účel řemeslnických dílen. Veřejný prostor měl v tehdejší době zejména komunikační povahu, díky tomu že vlastní život se odehrával v rámci ohrad.

Obrázek 2 - Město Babylon

Zdroj: <http://iulius.wz.cz/babylon4.jpg>

Vyspělou kulturou se vyznačovala hlavně mezopotamská a egyptská města. Měly rozvinuté široké a mohutné procesní třídy. Obchod se prováděl obvykle před hradbami měst. Velký význam měly centrální prostory ve velké blízkosti paláce, avšak tato místa nebyla přístupná veškeré veřejnosti. Mezi největší špičku mezopotamských měst patří Babylon. Má pravidelný půdorys se čtyřmi branami. Uprostřed města protékala řeka Euphrat a v těžišti města se pak nacházel palácový okrsek. Hlavními plochami města byly široké slavnostní procesní třídy vytvořené v mohutném měřítku.

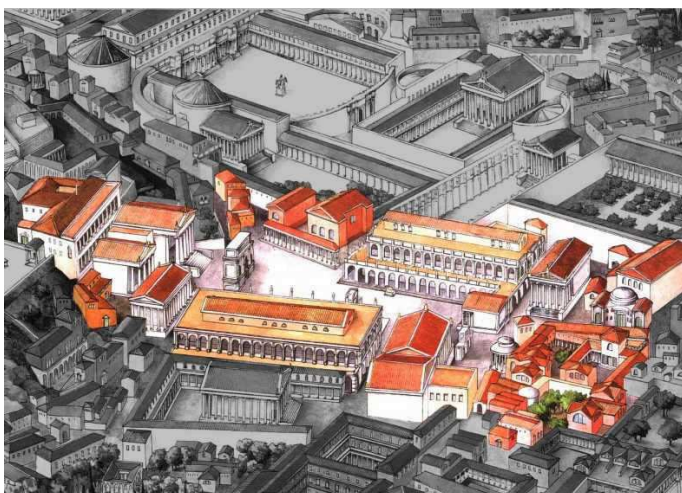
Obrázek 3 - Achetaton

Zdroj: <http://masch.blog.cz/0609/amonovo-knezstvo-a-bozske-manzelky>

⁵ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str 31

Prvních plnohodnotných veřejných prostorů dosáhli starověcí Řekové. Nazvali je agorami představující jednoznačnou prostorovou a funkční formu veřejného prostoru. Byly určeny pro společenské a obchodní aktivity obyvatel města.

Společenská a tržová funkce zde nejdříve byly v rámci jediné agory, dále se pak funkce rozlišovaly do samostatných prostorových útvarů. Agora se mění na obdélníkový

nebo lichoběžníkový půdorys a dominantní polohu má chrám.

Poslední etapou antiky jsou římská fora. Tato etapa přinesla tvarové, prostorové, ale i funkční obohacení, které spočívá ve stavbě nových budov (např. lázně). Středobod Říma byl prostor Fora Romana.

Obrázek 4 - Forum romanum

Zdroj:<http://intranet.grundel.nl/thinkquest/homeforum.html>

Obrázek 5 - Vítězný oblouk před forum romanum

Zdroj:<http://psycholily.blog.cz/1106/italie-rim>

V antických městech se rozvíjely ve veřejných prostranstvích a přilehlých objektech především funkce společenské, kultovní a tržové. Objevují se zde i náznaky dalších forem např. analogie dnešních velkých parků, prostranství kolem cirků, stadionů s funkcí rekreační a společenskou. Symbolem reprezentativní moci Říma pak byly vítězné oblouky a prostranství okolo nich.⁶

⁶ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str 36

1.1.2 Středověk

Vývoj veřejných prostranství ve středověku se dále vyvíjí. Pro středověké město je typický ohraničený prostor. Je to město, které vzniklo jako ohrazené opevněné sídlo, tuto prostorovou představu stavebně vyjadřovalo městskými hradbami, uzavřeností náměstí, vertikality věží atd. Dimenze půdorysu jsou odvozeny z forem pěšího pobytu.⁷

Stěžejním veřejným prostorem pro středověká města jsou náměstí, které plní tržní a obchodní funkci. Náměstí patří měšťanům a je obklopeno nejbohatšími měšťanskými domy a radnicí. Hlavní náměstí znamenalo moc a bohatství města. Rozkládá se zpravidla v pravidelném tvaru obdélníku či čtverce. Nepravidelné tvary vznikaly většinou v závislosti na tvaru terénního reliéfu. Kultovní funkce města byla povětšinou situována mimo tržní náměstí. Chrám se obvykle nacházel na samostatném menším náměstí.

Středověké ulice plnily základní funkční podstatu a to je provoz tehdejšího města. Ulice byly úzké a napojené v rozích na prostor náměstí a to pokud možno s nejúžším profilem

z obranných důvodů. Příkladem středověkého centrálního náměstí můžeme považovat Velké náměstí v Hradci Králové či náměstí Zacháříáše z Hradce v Telči (trojúhelníkový půdorys) či Náměstí republiky v Plzni.

Obrázek 6 - Velké náměstí v Hradci Králové

Zdroj: <http://www.scheufler.cz/cs-CZ/fotohistorie/data,1883.html>

Jsou to středověká města, která pro nás mají velký význam a to proto, že vytvořili podklad veřejných prostorů v jádrech velkého počtu našich měst. Půdorysná stopa zůstala od středověku v zásadě stejná.⁸

⁷ KRATOCHVÍL, P.: Město jako kulturní fenomén. In HALÍK, P. – KRATOCHVÍL, P. – NOVÝ, O.: Architektura a město, Academia, Praha 1996

⁸ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str 37-39

1.1.3 Novověk

Období novověku s sebou přináší formální stránku veřejných prostorů, kam patří změřitelnost, uspořádatelnost a výtvarný řád. Stavba měst pohlcuje hmotovou skladbu města v jeho prostorových a kompozičních souvislostech a snaží se jednotlivé prostory kompozičně propojit mezi sebou. Každé období (renesance, baroko, klasicismus) má určité rysy pro vytváření prostoru. Tyto fakta se odrazily do pronikání veřejných prostorů, jako jsou ulice, náměstí, parky a další. Vytváří se nové prostorové formy náměstí. Prostory mají monumentální charakter a jsou významnými prvky novověkých urbánních skladeb.

Pro období renesance je typické přebudování starších prostor do nových podob. Vrcholem renesanční tvorby je Kapitolské náměstí v Římě, které bylo postaveno dle námětu Michelangela Buonarrotiho.

Obrázek 7 - Kapitolského náměstí v Římě

Zdroj: <http://lukaspecka.blog.idnes.cz/c/190737/Architekt-v-Rime-IIcast-Tri-nadherna-namesti.html>

Z pohledu baroka vznikají veřejné prostory nikoliv přebudování starších, ale vytváření

přímo nových veřejných prostorů a jejich soustav. Důležitým rysem barokem je i zvětšující se měřítko a komponování nejen pro pouze pěší provoz, ale především pro jízdu (kočár, kůň). Barokním příkladem veřejných prostorů můžeme uvést Španělské schody nebo náměstí sv. Petra v Římě.

Obrázek 8 - Náměstí sv. Petra v Římě

Zdroj: <http://www.zdeko-puzzle.cz/10020330-namesti-sv-petra-rim.html>

Za vrchol klasicismu můžeme považovat práci s pohledovými osami i komponování série veřejných prostorů na těchto osách. Toto je oblast budování klasicistní Paříže. Názorně hovoříme o tzv. pařížském diametru (=osa vycházející z původního královského paláce v Louvru západním směrem). Tato evropská osa pojí několik unikátních prostorů.

Období novověku přineslo monumentalitu a reprezentativnost do interiérů měst. Původní funkce (obchod, trh) nevymizely z těchto prostor, nýbrž byly doplněny funkcemi církevního a politického charakteru.⁹

1.1.4 Od 19. století až po současnost ¹⁰

Zvrat z historické do moderní etapy rozvoje měst souvisí se změnami, které v této době nastaly. Hovoříme o změnách společenských, ekonomických a technologických. Zvětšovala se prosperující města, zřetelně měnila svoji funkční, prostorovou a provozní skladbu. S takovýmto růstem měst se měnil i jejich postoj k okolní krajině a osídlení. Velká města musela vstřebávat okolní osídlení a to převážně venkovské.

Mezi stěžejní přeměnu vývoje města a veřejných prostorů v tomto období přechodu patří:

- zakládání parkových okruhů a sadů v prostoru bývalých hradeb a hradebních okruhů,
- s novou výstavbou vznikají nové veřejné prostory (ulice, bulváry, náměstí, parky),
- železnice (bývajících přiváděna k městu) vnáší nevratné změny do skladby města,
- mizí některé historické veřejné prostory, upravují a mění se prostory náměstí
- vznikají nové druhy veřejných prostor (např. přednádraží prostory)
- vznikají první moderní koncepce měst.

20. století se vyznačuje v pokračování procesu, který započal v předchozí etapě a je krok po kroku dokončován proces přeměny města z historického na moderní. Projevuje se zde funkcionalistický přístup. Dopravními koridory se začínají stávat ulice, ve kterých se sužuje pěší prostor. Doprava, která ovlivňuje život města, se stává velkým problémem, který ohrožuje životní a obytné prostředí ve městech. Velká změna přichází mezi 60. – 70.

⁹ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.40-44

¹⁰ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Posuzování úspěšnosti veřejných prostorů města*. In *Veřejné prostory a život města*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2339-0.

lety 20. století. Působení lidské společnosti na životní prostředí přináší negativní důsledky a vyžaduje to velkou změnu dosavadního přístupu k využívání území a trendů rozvoje technologií. Tato situace se musela odrazit v architektuře, výstavbě a plánování vývoje města a také v oblasti koncepce a pojetí městského prostředí. Ke snaze přispět k regeneraci a obnově hodnot městského prostředí, k rehabilitaci významu veřejných prostorů a obnovy účinnosti vznikly koncepce, aktivity a hnutí.

Do moderní koncepce a do požadavků směřujících k tvorbě a obnově veřejných prostorů patří:

- sklon k omezení motorové dopravy a tím větší důraz na pěší či cyklisty
- formulace nárok na obyvatelnost veřejných prostor
- rehabilitace tradičních veřejných prostor (ulice, náměstí, pěší a obytné zóny, nové veřejné prostory)
- akce a hnutí – Agenda 21, Public spaces, Zdravá města apod.
- psychologické a sociologické vnímání veřejných prostorů (J. Jacobsová, J. Gehl)
- zapojení systému veřejných prostorů do principů rozvoje města.

Pro dnešní dobu je charakteristický fenomén „dostatek volného času“ a posouvá do popředí také potřebu vybavení veřejných prostor zařízením pro sport, rekreaci a zábavu. Hledáme vhodná místa pro umístění dětských hřišť a sportovišť. V celkové koncepci nesmíme zapomínat ani prázdný prostor pro pouť, kolotoče nebo cirkus. Ještě ani dnes zcela nevytizel obchodní charakter veřejných prostor, i když jsou dnes tržnice naplněny poněkud jiným zbožím než v minulosti. Také na vesnici musí být pro trh vymezena vhodná plocha.¹¹

Od samého počátku provázejí města a vesnice veřejná prostranství. Trvalo dlouhou dobu než se veřejné prostory rozvinuly v současnou podobu. Postupně se měnily a přizpůsobovali novým požadavkům. V pravěku tyto plochy sloužily pro shromažďování a kultovní obřady, poté se stávaly centrem trhů a obchodního ruchu. Za dob středověku nabyly na své významnosti náměstí, taktéž jako shromažďovací prostory a to zejména pro majetné obyvatele. Novověk pak přispěl novými funkcemi jako například dopravní či ryze reprezentativní. Důležitý mezník má i moderní doba, která pak požaduje vznik nových typů

¹¹ REGION HRANICKO.CZ: Veřejné prostranství venkovské obce. [online]. s. 8 [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: http://www.regionhranicko.cz/dokumenty/projekty/24/1%20serie%20seminaru/Hriste%20a%20verejna%20prostanstvi/Verejna_prostranstvi_a_zelen.pdf

veřejných prostorů a klade na ně další nároky a prosazuje moderní koncepci, která by odpovídala představám nejen tvůrců, ale i obyvatel.

1.2 Odlišnost města a vesnice resp. venkovského městyse

Dnes jsou rozdíly mezi městem a venkovem daleko menší než v minulosti. Hlavním faktorem je změna ve sféře zaměstnání. Zemědělci vytvářeli tradiční venkov, protože pracovištěm byly právě venkovní prostory. V dnešní době lidé na venkově pracují stejným způsobem jako ve městě s tím rozdílem, že musí dojíždět za prací a zkracuje se jim tím doba strávená v obci oproti městu. I přesto tady tráví dost času a čím dál méně obyvatel ho chce věnovat práci na záhumencích¹² Někteří přenechávají péči o zahradu odborným firmám. Některé současné rozdíly, které můžeme vidět, pramení z jiné urbanistické struktury proměňující se velmi pomalu.

Ve městě je vytvoření rekreační zeleně řešeno zcela odlišně. Úsilí vnést do sídla zeleň je ryze městskou nezbytností. Na venkově je totiž vždy nedaleko do volné krajiny. Činnosti, které jsou závislé na parcích ve městě (procházka se psem, venčení psa), jsou na venkově přesunuty do krajiny kolem vsi. Péče o krajinu by tedy měla být stejně významná jako úprava návsi.

Další charakteristickou vlastností veřejných ploch na vesnici je menší účast zpevněných ploch a větší plochy trávníků. Je to způsobeno menší pěší i automobilovou frekvencí na veřejných plochách a s menší možností investic do rozlehlých dlážděných ploch. S touto charakteristikou souvisí i větší podíl rostlinných odrůd. Sice hospodářská úloha jde do pozadí, na některých místech se zachovávají výsadby alejí ovocných stromů.

Neposledním rozdílem můžeme jmenovat větší podíl soukromé zeleně, kde jsou ve městech sídliště s rozlehlými veřejnými plochami a zahrady rodinných domů jsou malé. Naopak u venkovských obydlí jsou charakteristické rozlehlé soukromé zahrady (sady, obytné zahrady po vzoru měst). Na venkově je tedy více zeleně než ve městě. Uvědomit si však musíme i to, že pro dobře rostlé stromy je vymezeno méně veřejných ploch než ve městě. V poslední době výrazně chybí vysoká zeleň v sídlech.

Za individualitu venkova můžeme považovat pořádání zábav pod širým nebem. Toto specifikum vděčí skutečnosti, že na vesnicích neměly nejvhodnější prostory pro pořádání

¹² Záhumenek je pozemek poskytovaný členům bývalých jednotných zemědělských družstev k užívání; jeho maximální výměra byla daná stanovami družstva

podobných akcí. Tyto areály tvoří charakteristické venkovské veřejné prostory. Řešení jsou obvykle společně se sportovním areálem, je tak možné využít multifunkčnost tohoto prostoru.

Diference budou mezi městem a venkovem existovat vždycky. Jestliže je to vesnice, která má být příjemným místem pro život, je nezbytností posílit význam těch rozdílů, ve kterých má handicap město. Tím může být blízkost volné krajiny, nízký automobilový provoz, hojný počet zeleně, přiměřený počet obyvatel v sídle.

1.3 Požadavky na veřejné prostory

S historickým vývojem veřejných prostorů docházelo i ke změnám požadavků, které byly kladeny na tyto prostory. Proměny byly odvozeny od ekonomického, politického a společenského rozvoje. V průběhu 21. století nabyly na významu tzv. nové požadavky, kam byla zařazena obyvatelnost, participace a trvalá udržitelnost. Následující text je věnován těmto požadavkům.¹³

1.3.1 Obyvatelnost

Už v minulosti by potřeba obyvatelnosti veřejných prostorů. Zejména ve 2. polovině 20. století se na tento jev veřejného prostoru zapomnělo. Při navrhování se kladl důraz na to, jak bude prostor působit na plánu v půdorysu před tím, jak bude vypadat v praxi. Stavitelé se upínali na tvorbu odlišných geometrických obrazců dlažby nebo uspořádání laviček na úkor skutečné využitelnosti prostoru lidmi.

S obyvatelností veřejných prostorů úzce souvisí lidské činnosti a aktivity na nich

provazované. Dle dánského architekta Jana Gehla rozlišuje tři typy požadavků na veřejný prostor. Každá z venkovních aktivit klade dosti rozlišné požadavky na hmotné prostředí. Patří sem tedy: a) nezbytné aktivity, b) volitelné aktivity, c) společenské aktivity.

- a) Nezbytné aktivity – Patří sem nutné pravidelné aktivity jak chození do školy a do práce, nakupování, čekání na autobus, roznášení pošty atd. Jsou to tedy každodenní aktivity a úkoly. Velká část těchto činností obvykle souvisí s chůzí. Protože jsou tyto aktivity nezbytné, má na ně vnější prostředí pouze malý vliv, jejich účastníci nemají na vybranou.
- b) Volitelné aktivity – Představují aktivity, které účastníci provozují pouze tehdy, když chtějí a jestliže jim to umožňuje místo a čas. Zahrnují procházky, postávání

¹³ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Posuzování úspěšnosti veřejných prostorů města. In Veřejné prostory a život města.* Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2339-0.

a pozorování okolního života, sezení a slunění. Probíhají jen za optimálních venkovních podmínek, když k tomu vybízí příjemné počasí a místo.

- c) Společenské aktivity – Aktivity závislé na přítomnosti jiných lidí na veřejných prostranstvích. Zahrnují děti, které si hrají, zdravení či konverzaci, ale i pasivní kontakty, jako jsou pozorování jiných lidí. Vznikají zejména z aktivit spojených s ostatními dvěma kategoriemi aktivit. Objevují se zejména spontánně, jako důsledek, že se lidé pohybují a pobývají na stejných místech.¹⁴

Profesor Gehl ve své knize uvádí i zásady obyvatelnosti zaměřené na prvky, které podporují kontakt mezi lidmi. Takovými to prvky jsou: žádné zdi, malé vzdálenosti, malé rychlosti, jedna úroveň a orientace tváří v tvář.¹⁵ Podle docentky Šilhánkové je vhodné tyto prvky pro urbanistickou a architektonickou praxi transformovat do podoby: a) dobrá dostupnost, b) přehlednost, c) lidské měřítko, d) vybavení pro aktivity, e) vytvoření příjemného klimatu.

- a) Dobrá dostupnost – Snadno dostupný veřejný prostor (pro pěší, cyklisty, i pro MHD). Současně musíme brát ohledy i na handicapované skupiny obyvatel, což znamená, že veřejné prostory by měly být řešeny v jedné výškové úrovni.
- b) Přehlednost – Snadná orientace ve veřejném prostoru. Občan by měl mít jasný přehled o tom, kde se právě nachází.
- c) Lidské měřítko – Významné je celé měřítko veřejného prostoru, i jeho dílčí prvky a to pro vnímání veřejných prostorů a pocit pohody či nepohody v nich.
- d) Vybavení pro aktivity – Veřejný prostor, který chce být obyvatelný, musí být vybaven městským mobiliárem podporujícím lidské aktivity v nejrůznějších činnostech.
- e) Vytvoření příjemného klimatu – Základním jevem obyvatelného veřejného prostoru je pohoda. Tkví ve zvládnutí přírodních i městských rušivých vlivů (eliminace hluku, pachů, prachu, větru). Prostory by měly být také bezpečné a vytvářející takové prostředí, kde každý pozná hranici dobrého chování.¹⁶

¹⁴ GEHL, J.: *Život mezi budovami*. Vyd.1. Brno: Nadace Partnerství, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str11-13

¹⁵ GEHL, J.: *Život mezi budovami*. Vyd.1. Brno: Nadace Partnerství, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str74

¹⁶ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Posuzování úspěšnosti veřejných prostorů města*. In *Veřejné prostory a život města*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2339-0. str15-17

1.3.2 Participace

Dalším požadavkem, který je potřebný pro tvorbu veřejných prostor je společná účast veřejnost v jejich plánovacím procesu i v procesu realizace. Participací rozumíme právě účast veřejnosti v rozhodovacích procesech. Tvorbu prostorů zprostředkovává „demokratickou“ cestou. Začlenění veřejnosti provází větší identifikaci obyvatelstva s prostorem. Velký počet občanských sdružení a nadací podporuje tento proces zapojení. Smysl participace spočívá v několika rovinách. Dle docentky Šilhánkové se skládá proces participace z následujících sedmi fází:

- 1) Sonda v komunitě: počáteční zjištění problémů – Seznámení se s hlavními problémy a zjišťování informací pomocí neformálních diskusí s místními občany.
- 2) Společné stanovení cílů komunity – Vytvářejí se společné vize, seznamy cílů z nápadů a názorů dosažených v předchozím bodě. Vytvářejí se pracovní skupiny.
- 3) Získávání informací potřebných k dosažení cílů – Sběr specifických informací potřebných k dosažení cílů.
- 4) Tvorba jednotlivých návrhů dlouhodobého plánu nebo projektu – Získané informace jsou použity k utvoření alternativních plánů
- 5) Analýza návrhu plánu nebo projektu – Posouzení možných variant a výběr jedné k realizaci.
- 6) Realizace plánu nebo projektu – Realizace pláce za spoluúčasti místních občanů, spolků nebo institucí.
- 7) Vyhodnocování plánu nebo projektu – Po realizaci nebo dokončení dílčích částí dlouhodobého plánu dochází k vyhodnocování (efektivnost dosaženého cíle).

Fungování participace spočívá v několika úrovních, tzn. do určité hloubky vlivu veřejnosti na procesy. Existuje 6 úrovní: Přesvědčování (využití médií), poskytnutí informací (letáky), informační zpětná vazba (interview dům od domu), konzultace s veřejností (veřejné schůze), společné plánování (plánovací víkendy), přímá demokracie (referendum).¹⁷

¹⁷ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.103-105

1.3.3 Trvalá udržitelnost

Trvale udržitelný rozvoj je jedním z nejnovějších požadavků, které jsou kladeny na moderní veřejné prostory. Souvisí s používáním Agendy 21, na kterou navazuje Místní Agenda 21. Agenda 21 je celosvětové partnerství, kde předností je trvalá udržitelnost života, překonání konfliktů a posilování prostředí spolupráce a solidarity. Do významných kapitol dokumentu patří „Podpora udržitelného rozvoje lidských sídel“. Účelem této části Agendy 21 je vylepšit sociální, ekonomickou a environmentální kvalitu lidských sídel, životní a pracovní prostředí všech lidí. Takové to zdokonalení by mělo být založeno na technické spolupráci, na partnerství mezi státním, soukromým a komunitním sektorem a na účasti skupin komunit a skupin zvláštního zájmu na procesu rozhodování.¹⁸

MA21 je program konkrétních obcí, měst, regionů zavádějící principy trvale udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních problémů. Tvoří se při účasti a ve spolupráci s občany a organizacemi. Cílem je zajištění dlouhodobě vysoké kvality života a životního prostředí na daném místě.¹⁹

Problematika aplikace Agendy 21 je spravována v České republice zejména Ministerstvem životního prostředí ČR a napojené organizace Agentura CENIA nebo Ústav pro ekopolitiku. V zásadě jsou techniky aplikace MA 21 obdobné jako u participace. Téma, vztahující se k trvale udržitelnému rozvoji, je problematika stanovení obecně přijatelné sady indikátorů trvalé udržitelnosti. V roce 2001 byla přijata tzv. první generace společných evropských indikátorů. Hovoříme o 10-ti indikátorech, které jsou rozděleny do dvou skupin na „základní – povinné“ indikátory a „doplňkové – dobrovolné“ indikátory.

Mezi základní indikátory patří:

A.1. Spokojenost občanů s místním společenstvím – obecná spokojenost občanů s různými rysy samosprávy

A.2. Místní příspěvek globálním klimatickým změnám – emise CO₂ (v delším časovém úseku, při určení zjednodušené metodiky, se tento indikátor soustředí na ekologické následky)

A.3. Mobilita a místní přeprava cestujících – denní vzdálenosti přepravy cestujících a způsoby dopravy

¹⁸ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str107

¹⁹ MÍSTNÍ AGENDA 21: Základní informace o MA21 v ČR [online]. 2000 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z WWW :<<http://www.ma21.cz/>>.<<http://www.ma21.cz/>>

A.4. *Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb* – přístup občanů k blízkým veřejným prostranstvím a jiným základním službám

A.5. *Kvalita místního ovzduší* – počet dní s dobrou kvalitou ovzduší

Doplňkové indikátory jsou následující:

B.6. *Cesty dětí do a ze školy* – způsob dopravy dětí mezi domovem a školou

B.7. *Udržitelné řízení místní samosprávy a místního podnikání* – podíl veřejných a soukromých organizací, které přijaly a užívají environmentální a sociální metody řízení

B.8. *Hluk* – podíl populace vystavené škodlivému hluku v prostředí

B.9. *Udržitelné využívání půdy* – udržitelný rozvoj, obnova a ochrana půdy a stanovišť pod danou samosprávou.²⁰

Tato kapitola požadavků na veřejné prostory uvádí tři základy požadavky, které jsou kladeny na veřejné prostory. Obyvatelnost veřejných prostorů je velice racionální. Kdyby nebyl dosažen, daný prostor by nebyl využíván a ztrácel by svůj účel. I druhý požadavek participace je velmi důležitý a to kvůli podílu veřejnosti na tvorbě veřejných prostorů. Jestliže se uživatelé veřejných prostor účastní tvorby těchto prostorů, mají zajištěno, že budou jejich připomínky a náměty vyslechnuty. Posledním jmenovaným požadavkem je trvalá udržitelnost, neméně důležitý požadavek. Problematika je zasažena v lidských činnostech a je velmi důležité na ně pokládat důraz. Zde zasahuje Místní Agenda 21 přinášející principy udržitelného rozvoje do praxe na úrovni obcí.

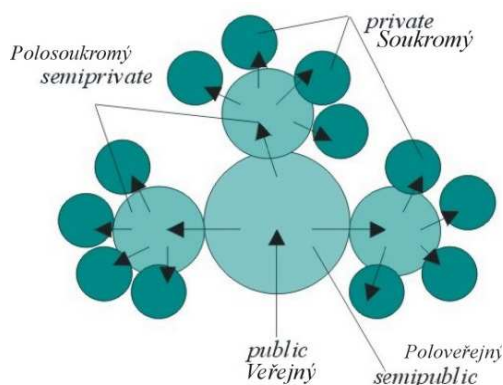
²⁰ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.107-110

2 HIERARCHIZACE SOUČASNÝCH VEŘEJNÝCH PROSTORŮ

2.1 Typologie veřejných prostor

Ve městě jsou velké rozdíly mezi veřejnými prostory. Urbanistická teorie stále ještě nemá veřejné prostory systematizované a nemá ani ustálenou terminologii. Veřejné prostory můžeme dělit dle řady odlišných hledisek. Nejjednodušší členění je dle základního charakteru na čtyři základní typy: ulice, náměstí, zeleň a ostatní plochy. Každý základní typ v sobě obsahuje celou řadu subtypů volně přecházející mezi sebou (někdy i splývající).²¹

Je nutné zmínit, že nerozlišujeme jen prostory veřejné, ale také poloveřejné, polosoukromé a soukromé, jak vidíme na následujícím obrázku.²²

Obrázek 9- Schéma veřejných prostorů

Zdroj: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2003/0006/pril_3.html#graf1

2.1.1 Základní členění (dle prostoru)

Jak již bylo řečeno mezi základní členění veřejných prostorů patří:

- a) *Ulice* – Podle Slovníku spisovné češtiny ulice představuje „cestu mezi domy“. Dle Slovníku soudobého urbanismu z roku 1977 definici slova ulice neuvádí a to proto, že v tehdejší době se jednoduše ulice nestavěly. Tento termín je spjat s otevřeným městským prostorem vymezeným nejčastěji tzv. koridorovou zástavbou.²³

²¹ Ministerstvo vnitra: *Časopis veřejná správa*. Praha, 2008, roč. 2008, č. 6. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2003/0006/pril_3.html#graf1

²² GEHL, J.: *Život mezi budovami*. Vyd.1. Brno: Nadace Partnerství, 2000. ISBN 80-85834-79-0. str61

²³ ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory jako prostředek pro podporu místního cestovního ruchu*. Vyd.1. Hradec Králové: Civitas per populi, 2006. ISBN 80-903813-2-2. str29

Ulice můžeme rozdělit na koridorové, městské třídy (bulváry), obytné, reprezentační nebo promenády.²⁴

Obrázek 10 - Česká ulice v Brně

Zdroj: <http://mojebrno.wz.cz/inka--brno-ulice-ceska.html>

b) *Náměstí* – Definujeme jako prostranství ve městě ohraničené domy. Náměstí představuje rozhodující skladebný článek města a jeho centra. Je důležitým především pro shromažďování lidí a má působit dojmem koncentrovanosti. Jsou charakterizována

optickým vymezením, orientací, tvarem, velikostí, přístupy, příčným profilem, úpravou povrchu a vybavením.

Náměstí můžeme rozlišit na společenské (reprezentační), obchodní, tržiště, obytné či dopravní.

Obrázek 11 - Staroměstské náměstí v Praze

Zdroj: <http://www.guide-prague.eu/index.php?id=11&lang=cz>

²⁴ *Ministerstvo vnitra: Časopis veřejná správa. Praha, 2008, roč. 2008, č. 6. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2003/0006/pril_3.html#graf1*

c) *Zeleň* – Představuje „veškeré plochy ve městech a v osídlení vůbec, na nichž převládají

přírodní komponenty a zejména rostlinné porosty“²⁵. Především je místem pro oddech a odpočinek. Je zde omezena nebo úplně vyloučena motorová doprava.²⁶

Obrázek 12 - Veřejný prostor na sídlišti v Novém městě nad Metují

Zdroj:<http://www.novemestonm.cz/kultura-sport-volny-cas/detska-hriste-ve-meste/detska-hriste-ve-meste.html>

d) *Ostatní veřejné plochy* – Do této kategorie řadíme nedefinovatelné prostorové útvary nemající jasné prostorové ohraničení nebo jasnou funkční náplň. Příkladem mohou být nákupní centra či komunikace a parkoviště na sídlištích.²⁷

K základním druhům veřejných prostorů patří spousta prostorových subtypů. Definujeme

nejzákladnější z nich. Do „uličního“ typu řadíme: nábřeží a pasáž.

Nábřeží je „stavebně upravený prostor podél řeky.“²⁸

Hlavní charakteristika je jednostranné optické vymezení pro ochranu člověka před nepříjemnými složkami klimatu či

ohrožením.

Obrázek 13 - Eliščíno nábřeží v Hradci Králové

Zdroj:<http://hradec-kralove.sije.cz/album/reka-labe/foto-140.php>

²⁵ HRŮZA, J.: *Slovník soudobého urbanismu*. Vyd.1. Praha: Odeon, 1977. str.291

²⁶ ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory jako prostředek pro podporu místního cestovního ruchu*. Vyd.1. Hradec Králové: Civitas per populi, 2006. ISBN 80-903813-2-2. str.30

²⁷ ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.11

²⁸ MEJSTRÍK, V.: *Slovník spisovné češtiny: pro školu a veřejnost*. Vyd.3. Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

Pasáží nazveme „průchod z jedné do jiné ulice budovou (zpravidla s obchody).“²⁹

Obrázek 14 - Obchodní pasáž

Zdroj:<http://klokan.wz.cz/album1.html>

Do prostorové formy „náměstí“ patří také náves a tržiště. Náves je centrální prostor stejného

funkčního významu jako náměstí, ale nachází se ve venkovské zástavbě. Tržiště místo, kde se konají trhy, na náměstí se stánky.

Obrázek 15 - Náves obce Pavlov

Zdroj:<http://www.obec-pavlov.cz/?sec=obec&lang=cz&start=>

²⁹ MEJSTŘÍK, V.: *Slovník spisovné češtiny: pro školu a veřejnost*. Vyd.3. Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

Obrázek 16 - Řecké tržiště

Zdroj: http://web.quick.cz/petr.tesar/kreta_2003/kreta_2003.htm

Park je nejcharakterističtější příkladem zeleně ve městě, navazující bezprostředně

Obrázek 17 - Jiráskovy sady v Hradci Králové

Zdroj: vlastní

Určeny jsou k aktivní rekreaci. Jmenujme i příměstské rekreační lesy volně navazující na městský život v příměstském území. Zde je zeleň upravována velice málo. Plochy slouží pro aktivní krátkodobou či střednědobou rekreaci.³¹

na obytné zastavění.³⁰ Tyto plochy jsou určeny především pro rekreační funkci. Tvoří se zejména z rozsáhlého počtu stromů, keřů, bylinných parterů toto všechno mnohdy doplněné o vodní prvky, mobiliář a zařízení pro rekreaci.

Obvyklým typem jsou i městské zahrady. Tyto plochy se vyvinuly z dřívějších soukromých zahrad a začala je využívat veřejnost. Plochy jsou určeny ke klidové rekreaci (jsou zde vyloučeny rušivé aktivity) uvnitř města a to převážně pravidelného charakteru.

Ve městě se můžeme setkat i s lesoparky. Jsou to rozlehlejší, volněji upravené parkové prostory.

³⁰ HRŮZA, J.: *Slovník soudobého urbanismu*. Vyd.1. Praha: Odeon, 1977. str.291

³¹ ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str.17

2.1.2 Členění dle významu³²

Členění veřejných prostorů dle významu rozděluje tyto prostory do šesti kategorií na základě spádového okruhu jeho nejčastějších uživatelů.

- a) *Lokální* – vnitroblokové a polovnitroblokové prostory. Významná je obyvatelnost těchto prostor, protože tvoří zázemí obyvatelům okolních sídel. Místa slouží k setkávání či hraní her, proto se zde často nachází dětská hřiště či lavičky.
- b) *Místní* – jeden z několika popř. mnoha analogických prostor v městské čtvrti. Tomuto prostoru není přikládán žádný specifický význam. Charakteristický je tím, že je promísen širokým spektrem funkcí. Prostorovým hlediskem sem můžeme zařadit náměstí, městské třídy nebo menší parky.
- c) *Okrskový* - charakteristický je pro určitou městskou část či čtvrť. Převládá tady kulturně společenská a obchodní funkce. Nejčastěji se jedná o slučování náměstí a městské třídy nebo křižovatku městských tříd.
- d) *Celoměstská* – občané tento prostor vnímají jako nejvýznamnější v rámci města. Prostory jsou v mnoha případech kombinovanými či pouze pěšími zónami. Z prostorového hlediska tuto kategorii vytváří systémy ulic a náměstí. Plochy jsou obklopeny živým parterem, neboť zde jsou často umístěny prodejní stánky či je plocha upravena jako tržiště.
- e) *Regionální* – symbolizuje konkrétní kraj. Identický je s celoměstsky důležitým prostorem, ale probíhá tu větší počet akcí regionálního významu.
- f) *Nadregionální, národní* – symbolizuje totožnost národa, státu či jiné důležité skupiny obyvatel. V České republice můžeme hovořit o Staroměstském či Václavském náměstí v Praze.

2.1.3 Členění dle funkce³³

Veřejné prostory mají složit občanům, a proto musí mít nějakou funkční náplň. U některých druhů je tato funkce dána jejich podstatou (př. plochy veřejné zeleně mají primárně funkci rekreační). Dělení s malými výjimkami platí především pro náměstí.

³² ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str16-20

³³ ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str20-23

- a) *Společenské (slavnostní) reprezentační náměstí* – prostory sloužící k setkávání občanů. Mají velmi zřetelnou společenskou funkci a představují reprezentační prostory nebo místa převážně formálního setkávání obyvatel.
- b) *Obchodní náměstí (ulice)* – prostor s velkým počtem výskytu obchodů či služeb, které se nachází přímo v ploše prostoru či je jimi tento prostor ohraničován. Patří k nejživějším díky velkému množství cílů a příležitostí k aktivitám a bohatým sociálním kontaktům.
- c) *Shromažďovací, rozptylová náměstí* - prostranství, které je vytvořeno před kulturními, církevními či jinými významnými budovami. Účelem je přebírání zátěže před nebo po akci konané v budově. Může plnit i doprovodné funkce při konání akcí vně budov.
- d) *Dopravní náměstí (ulice)* – z velké části slouží pro individuální automobilovou dopravu, pro pohyb i parkování. Pčinění této funkce jsou tady ostatní aktivity potlačeny.
- e) *Rekreační, oddechové náměstí (park)* – zde převládá rekreační až obytná funkce. Často se můžeme setkat i s výraznou parkovou úpravou.
- f) *Obytná náměstí (ulice)* – v těchto prostorech dochází většinou k přechodu od veřejného prostoru k poloveřejnému či polosoukromému. Zde převládají neformální kontakty vycházející z toho, že jejich účastníci se obvykle vzájemně znají a mají k sobě bližší sociální vztah.

2.1.4 Členění dle dopravní zátěže³⁴

Dopravní funkce je stěžejní pro uliční typ veřejného prostoru, který se vyvinul jako spojnice neboli trasa pohybu. Dle charakteru dopravní zátěže se veřejné prostory dělí:

- a) *Pěší zóna* – představuje ulice, v centrální zóně města s převládající obchodní a společenskou funkcí, kde je velká koncentrace pěších a výrazně omezená motorová doprava. Rozlišujeme čistou pěší zónu (pěší a cyklistický provoz) a smíšenou zónu (pěší, cyklistický provoz a MHD). Problém obchodně-společenských ulic může být zásobování většího množství vybavení či nedostatek parkování.
- b) *Městská ulice* – vytváří základní uliční síť a může mít několik variant. Základní dvě varianty jsou městská ulice v obchodně společenském prostředí a městská ulice v obytném prostředí. První varianta je umístěna v centrálních městských oblastech.

³⁴ ŠILHÁNKOVÁ, V.: *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. ISBN 80-214-2505-9. str23-25

Zde je velké zastoupení obchodu a služeb a značná frekvence pohybu pěších. Co se týče druhé varianty, ten se nachází v obytné zástavbě mimo centrální polohy města. Charakteristická je tím, že zde je zklidněná doprava a velký podíl tu má zeleň.

- c) *Městská třída* – má velmi zřetelnou společenskou i dopravní funkci. Patří mezi hlavní osy města. Při výstižném prostorovém uspořádání je možnost snížit negativní vlivy dopravní zátěže, které pak nebrání obchodním nebo společenským funkcím. Městské třídy pak můžeme nazvat jako páteř a tepnu městského společenského a obchodního života.
- d) *Dopravní koridory* – označení pro významné dopravní tepny pro rozsáhlou přepravu. Neumožňují téměř žádné jiné funkce nebo aktivity. Prostory pro MHD, samostatné cyklistické stezky jsou specifické typy dopravních koridorů.

2.1.5 Další členění

Existuje celá řada členění veřejných prostor. Každý autor se rozhodne, které členění je pro něj a jeho práci rozhodujícím. Jmenovat můžeme dělení dle polohy vůči terénu dělicí se na prostory na terénu, nad terénem (umělé trasy) a pod terénem (podchody). Dále můžeme veřejné prostory dělit dle zastřešení na volné a kryté. Zde členění veřejných prostorů v zásadě končí.

2.2 Jednotlivé prvky vytvářející veřejné prostranství³⁵

2.2.1 Zeleň

Zeleň je základní výplň veřejných prostranství. Řadíme sem stromy, keře, květinové záhony, trávník. Oproti městu venkov nabízí zachování tradic. Jestliže chceme podpořit úpravu na venkově, zohledňujeme výběr rostlinného materiálu, který odpovídá původním druhům. V obcích by měly být zachovány velké travnaté plochy (krátce zastřižený, který připomíná spásávané plochy, luční typ trávníku, který nepřírozený). Záhony by měly být květinové a skalky patří do menších zahrad. Mísy s květinami a kontejnery se zelení jsou nouzovým řešením. Platí to pro místa, kde nezbyvá vedle zpevněných ploch dost místa pro zeleň v přirozeném terénu. Ve venkovských obcích je použití zeleně v nádobách zbytečné.

³⁵ REGION HRANICKO .CZ: Veřejné prostranství venkovské obce. [online]. s. 8 [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: http://www.regionhranicko.cz/dokumenty/projekty/24/1%20serie%20seminaru/Hriste%20a%20verejna%20prost%20ranstvi/Verejna_prostranstvi_a_zelen.pdf

2.2.2 Zpevněné plochy

Zpevněné plochy jsou doplňkem zelených ploch umožňující využívání prostoru. Materiálem může být použit mlat, písek, šterk, dlažba i asfalt. Je důležité určit k čemu (jaké činnosti) má být určen. Zpevněna by měla být pouze nejnútnejší plocha. Úzké klikaté komunikace přispívají k nižší rychlosti vozidel, které projíždějí. U menších obcích se stává, že okraje méně používaných ploch zarůstají trávou. Zpevněné plochy se dají použít u nově pořizujících ploch a směrem ke krajům zvětšovat mezery nebo postupně vynechávat více dlažebních kostek. Není nezbytné mít všechny plochy dlážděné, jestli to provoz umožňuje. Jestliže je udržován pořádek a v nezpevněné komunikaci nejsou zašlapány odpadky, stavební suť, nebo střepy a obvod vytváří udržovaný trávník bez obrubníku, je mlat na pohled plnohodnotným zpevněním povrchu

2.2.3 Drobná architektura

Drobná architektura tvoří síť bodů a má užitnou funkci. Je vytvořen historickými objekty (kaplička, socha, pomník). V dnešní době je doplněna ještě o stavby, které jsou nutné k provozu obce (autobusová zastávka, trafostanice, místo pro separovaný sběr). Kde chybí záchytný bod, je doplněn nový prvek (altán, výtvarné dílo). V blízkosti těch prvků je nejvhodnější výsadbou bohatě kvetoucí letničková výsadba, udržované trvalkové záhony či nízké keře. Daleko reprezentativněji vypadá menší záhon, o který je postaráno, který nezarůstá plevelem a rostlinstvo je omezováno v růstu, než velký záhon, který je porostlý plazivými keři a přerostlými tújemi.

2.2.4 Mobiliář

Mobiliář představuje přenosné či lehce demontované zařízení. Příkladem hovoříme o lavičkách, nástěnkách, odpadkových koších, pouličním osvětlení, směrovkách, stojanech na kola a v neposlední řadě i vybavení dětských hřišť. Kdysi do mobiliáře patřily pouze lavičky, úvazy na koně a patníky. V současné době souvisí zařízení s moderním způsobem života. Používají se tedy i moderní tvary, které jsou jednoduché, aby na sebe nelákaly pozornost. Nejvhodnější je volit jednoho výrobce či držet jeden styl.

2.2.5 Vodní prvky

Vodní prvky do zástavby přiváděly vodu pro pití i užitek. Přirozené vodní plochy, které protékaly každou obcí (potoky, řeky), byly využity pro vytvoření vodních ploch. V dnešní době jsou potoky v centrech „zatrubněné“ a nahrazují obecní kanalizaci. Vodní tok oživuje

veřejné prostory, avšak musí být dokonale čištěn, jinak není možná jeho obnova. Do domácnosti byla voda přinášena ze studní. Dnes jsou obce opatřeny vodovodem umožňujícím provoz kašny či fontány. Přece jen se jedná o městský druh zdroje vody a není nejvhodnější jej pořizovat.

2.2.6 Zdi, ploty, opěrné zídky

Zdi, ploty, opěrné zídky vytvářejí hranici prostorů. Obvykle bývají soukromé a jejich vzhled nemůžeme ovlivnit. V územních plánech bývá doporučení pro použití přírodních materiálů. Obec jde příkladem při opravách vlastních oplocení. Když použije kámen, musí dbát na výběr tvorů a druhu kamene a také na způsob uložení. Využití betonových prefabrikátů vychází z finančního hlediska lépe. I beton se může v omezené míře použít. Při výstavbě zídek jako oplocení použití štípaných betonových bloků nám může připomínat satelity rodinných domů. Tradiční vzhled nejjednodušeji napodobíme omítanou zdí z jakéhokoliv nosného materiálu.

2.3 Péče o veřejné prostory

Z pohledu municipální veřejné správy je možné péči o veřejné prostory v obci rozdělit na dva základní okruhy, a to:

- péče o fyzický vzhled veřejných prostorů (úklid, údržba, vybavení mobiliářem);
- organizace aktivit ve veřejných prostorech.

2.3.1 Péče o fyzický vzhled veřejných prostorů³⁶

Hmotná podstata veřejných prostorů je složena z velkého počtu různých prvků. Může se jedna o rozmanitost jednotlivých povrchů (jízdni pruhy, chodníky, zeleň, hřiště,...), nebo velký počet prvků uspokojující jednotlivé funkce a aktivity nazývané jako městský mobiliář.

Problematika veřejných prostorů, zajištění péče o veřejné prostory je pravomocí obce. Obec si může zvolit, jestli budou péči zajišťovat obecní nebo obcí zřizované organizace či vybrané subjekty ze soukromého sektoru. Pro dosažení kvalitní a efektivní péče o veřejné prostory lze tyto možnosti kombinovat.

Péče o veřejné prostory je v podmínkách ČR roztržena mezi celou řadu správců. Ti jsou buď jen velmi volně, nebo vůbec koordinovaní. Přehledně a jasně ukazuje tuto skutečnost

³⁶ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Vliv veřejné správy na kvalitu a fungování veřejných prostorů našich měst*. In Univerzita Pardubice, Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2004. ISBN 80-7194-684-2.

následující tabulka, kde jsou rozebrány charakteristické prvky mobiliáře veřejných prostorů a k nim přiřazeni jejich nejtypičtější majitelé

Tabulka 1 - Prvky mobiliáře a obvyklý majitelé či správci.

Prvek městského mobiliáře	Obvyklý majitel nebo správce
<i>S dopravní funkcí</i>	
Dopravní značky	Správa a údržba silnic/Technické služby
Parkovací automaty	Technické služby/Odbor dopravy
Stojany na kola	Technické služby/majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
<i>S informační a orientační funkcí</i>	
Označníky názvů ulic	Správní odbor
Orientační plány a mapy	Odbor kultury a cestovního ruchu
Reklamní a informační tabule a prvky	Reklamní společnosti, majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
Plakátovací plochy (desky a sloupy)	Reklamní společnost/Technické služby/Správní odbor/Odbor dopravy a cestovního ruchu
Vývěsní štíty	Majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
<i>S klidovou a oddychovou funkcí</i>	
Lavičky	Technické služby/Městská zeleň
Zařízení pro děti (např. prolézačky)	Technické služby/Městská zeleň
Pergoly a slunečníky	Technické služby/Městská zeleň, majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
Mobilní zeleň	Městská zeleň
<i>S funkcí zabezpečující pořádek a bezpečnost</i>	
Telefonní budky	Telefonica O2
Odpadkové koše	Technické služby
Zábradlí	Technické služby, Městská zeleň, Správa a údržba silnic, majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
Fontány a pítka	Technické služby/Městská zeleň
Sochy a pomníky	Technické služby/Městská zeleň
Veřejné WC	Technické služby
Sloupky	Technické služby/Městská zeleň, majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
Ploty a plůtky	Technické služby/Městská zeleň, majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
<i>S obslužnou funkcí technické infrastruktury</i>	
Veřejné osvětlení	Technické služby
Stožáry elektrického a telegrafního vedení	Energetické závody, Telefonica O2
Hodiny	Technické služby
Sloupky trolejového vedení	Dopravní podnik
<i>S funkcí veřejných služeb</i>	
Dopisní schránky	Česká pošta
Předzahrádky restaurací	Majitelé resp.nájemci přilehlých nemovitostí
Stánky pouličního prodeje (rychlé občerstvení, zmrzlina, trafika)	Majitelé resp.nájemci nemovitostí

<i>S funkcí reprezentační</i>	
Vlajkoslávy	Technické služby
Boží muka, křížek	Církev/Odbor kultury a cestovního ruchu (památková péče)/Technické služby
Kaplička	Církev/Odbor kultury a cestovního ruchu (památková péče)
Výtvarné dílo	Odbor kultury a cestovního ruchu/Technické služby

Zdroj: Šilhánková, Vliv veřejné správy na kvalitu a fungování veřejných prostorů našich měst. (2004)

2.3.2 Organizace aktivit ve veřejných prostorech

Můžeme říci, že náměstí, ulice a parky mohou být dokonalým místem pro celou řadu událostí od malých neorganizovaných a údajně nedůležitým až po velké, masové akce s dávnou tradicí a významem daleko překračující hranice města. Pro městský život je velmi významné, aby místní veřejná správa vytvořila pravidla pro využívání veřejných prostorů pro kulturní, společenské či sportovní akce.

Spousta aktivit vznikne spontánně, buď díky podnětu jednotlivých osob, nebo nějaké organizace. Město má za úkol časovou a prostorovou koordinaci akcí jednu po druhé tak, že se vzájemně nebudou křížit a nebudou v neshodě s dalšími funkcemi veřejných prostorů. Základní linii tvoří nejdůležitější pravidelně opakující se události a v průběhu roku jsou doplňovány o nové další aktivity. Ve městě by měl být vytvořen alespoň marketingový a propagační rámec aktivitám (popř. spojit je tematicky do uceleného pásma v rámci kulturně-společenské politiky např. pomoc u stěžejních akcí s organizačním nebo technickým zajištěním).

Co se týče péče o veřejné prostory, je pouze jen na obcích, jak se k dané problematice postaví. Samotná péče o fyzický vzhled je velice často rozdělena mezi různé správce a to může mít dopad na nepřehlednost. Společenská a shromažďovací funkce vypovídá o tom, že jsou určeny pro organizaci různých kulturních, sportovních akcí. Každá akce má jiné pořadatele. Obec zajišťuje jen časovou a prostorovou koordinaci pro pořádání akcí bez překážek.

2.4 Obnova veřejných prostranství³⁷

Jestliže bude zadán návrh úpravy veřejných prostranství odborné firmě, není vždy zaručen dobrý výsledek. Především když projekt zpracovává a uskutečňuje realizační firma, a to zdarma. V tomto případě můžeme předpokládat, že jeho výběrem bude rostlinný materiál,

³⁷ REGION HRANICKO.CZ: Veřejné prostranství venkovské obce. [online]. s. 8 [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: http://www.regionhranicko.cz/dokumenty/projekty/24/1%20serie%20seminaru/Hriste%20a%20verejna%20prost-ranstvi/Verejna_prostranstvi_a_zelen.pdf

který má tato firma přímo na skladě a vyjde pro ni finančně nejlépe. Naopak seriózní firma bere na zřetel požadavky klienta a s investorem bude projekt konzultovat především v úvodních fázích. Důležité je vyhodnotit funkce daného prostoru ještě před započítáním projekčních prací. Firma, která projekt zpracovává, může s touto analýzou pomoci. Zodpovědnost leží však na budoucím uživateli. Pozorováním lze zjistit stávající funkce. Je také možné úpravou vložit nové funkce do prostoru. Návrhář by měl brát v potaz i připomínky k výběru rostlin (i když má o tomto tématu větší přehled než zadavatel). Na začátku by měly být určeny dva požadavky. Za prvé je to použití květin, keřů i stromů v místě. Akceptovat je potřeba i některé okrasné kultivary³⁸ ovocných stromů nemající nápadně vyšlechtěné květy či rozdílnou barvu olistění od původních odrůd. Měli bychom se vyvarovat exotických listnatých stromů a všech jehličnatých stromů kromě jednoho a tím je smrk. Ten můžeme umístit a není to zásadní chybou, na vhodné místo centru obce jako vánoční strom.

Tím druhým požadavkem může být použití nejmenší počet různých druhů v jedné skupině. Velká pestrost může ve venkovském prostředí působit dost nepřírozně. Uvědomit si také musíme, že čím větší plochu osazujeme, tím by měl být menší počet druhů. Zde totiž platí jiné zásady než při osazování uzavřených zahrad. Tam jsou skupiny rostlin určeny k pozorování zblízka.

Závěrem nutno konstatovat, že vzhled a vybavenost veřejných ploch ovlivňuje atraktivitu obce a je jedině dobře, že samospráva si to uvědomuje a věnuje této úpravě většinou prostranství náležitou péči.

³⁸ Okrasný kultivar je označení pro vyšlechtěnou odrůdu užitkové rostliny

3 JAROMĚŘ

Na základě teoretických poznatků z předchozích bodů diplomové práce budou zmapovány nejdůležitější veřejné prostory ve městě a posléze v jedné části bude navržena obnova vzhledem k veřejným prostorům.

3.1 Historie

Území ležící na soutoku řek Labe, Úpy a Metuje bylo osídleno již kolem roku 40 000 př.n.l.. Až kolem roku 1126 je datována první historicky doložená zpráva o Jaroměři. Na místě kostela sv. Mikuláše stál hrad, založený přemyslovským knížetem Jaromírem. V roce 1298 za vlády Václava II. je prvně vnímáno jako město, kdy hradiště bylo pravděpodobně povýšeno Přemyslem Otakarem II. na královské město. Od roku 1307 patří manželce Václava II. Elišce Rejčce jako věnné město českých královen.

V 15. století po bitvě u Lipan za husitských válek město připadlo manželce císaře Zikmunda, královně Barboře. Ta pak město zastavila v roce 1445 Jiřímu z Poděbrad a Jaromeř dostala nový znak, místo původní dvojí stupnice muselo se užívat lvici obtočenou dvojitou korunou. Na konci 15. století po požáru vzniká řada staveb a uměleckých památek (budova radnice, která je slohově nejednotná, Mariánský sloup či socha Plačící ženy na hřbitově stavěné do baroka, či gotický chrám sv. Mikuláše).

V 18. století za panovnice Marie Terezie a přítomnosti císaře Josefa II., byla vystavena pevnost Ples, díky ztrátě Slezských a Kladských pevností. Stavba trvala neuvěřitelných 7 let a poté byla předána zemskému veliteli v Čechách. V roce 1791 bylo pevnostní město povýšeno na královské svobodné a pevnost Ples byla přejmenována na Josefov. Tato pevnost představovala vrchol pevnostního stavitelství, kterou nikdo nikdy nenapadl, a v roce 1888 byla zrušena.

V 19. století, ve století páry se zde rozvíjí průmysl a podnikání. Záměrem bylo vybudování železniční trati, kdy v roce 1857 byla zahájena pravidelná doprava mezi Josefovem-Jaroměří a Pardubicemi. Revoluční rok 1848 přispěl vznikem národní gardy, kdy po obležení Jaroměře byla opět rozpuštěna. V tomto období byla vybudována školní budova Na Ostrově a přístupová komunikace s novým mostem přes řeku Labe.

Po 1. sv. válce Jaromeř usilovala o postavení okresního města, a to se jí povedlo až v roce 1945. Avšak v roce 1960 při reorganizaci státní správy byl tento statut opět zrušen a území

rozděleno mezi okresní úřady v Hradci Králové a Náchodě. Meziválečné období Jaroměř obohatilo město nejenom o množství staveb, ale i o řadu umělců spjatých s Jaroměří.

3.2 Základní údaje o městě

Jaroměř je město zahrad a parků na soutoku tří řek Labe, Úpa a Metuje. Součástí Jaroměře je pevnost Josefov. Město zve k návštěvě svými památkami a kulturní tradicí. Leží v Královéhradeckém kraji 17km severovýchodně od Hradce Králové, cca 120km severovýchodně od Prahy v nadmořské výšce 254m.n.m.. Zeměpisná poloha města je 50° 21' severní šířky a 15° 55' východní délky. Velmi výhodná poloha z něj učinila dopravní a železniční uzel. Ve výstavbě je i dálnice a nachází se zde i letiště. Jaroměř se rozkládá na ploše 2395ha a osidluje ji necelých 13 000 obyvatel.

Fotogalerie | <http://www.jaromer-josefov.cz/>

Obrázek 18 - Letecký pohled na náměstí

Zdroj: <http://www.jaromer-josefov.cz/fotogalerie.php?iSekce=1&iTema=1>

Gotický chrám sv. Mikuláše s bohatě zdobeným hlavním oltářem můžeme považovat za jednu z nejvýznamnějších památek Jaroměře. Z opevnění zůstala jediná brána se zvonící. K odpočinku a posezení slouží městský park a město se může pyšnit výstavnými veřejnými budovami. Nachází se zde i sídlo městského muzea a galerie. Za zmínku stojí i Železniční muzeum v někdejší výtopně ČD vybavené historickými stroji, vagóny, železničními doplňky a reáliemi. Dále zde nalezneme plavecký areál s vyhřívanou vodou, vyhlídkové lety z místního letiště, divadlo či bowlingové prostory. Pro milovníky cykloturistiky jsou zde

pěkné trasy. V blízkém okolí je možnost navštívit lázně Velichovky, farmu Nová Amerika s chovem koní, jízdárnou a golfové hřiště, hospital v Kuksu a Braunův Betlém.³⁹

3.3 Veřejné prostory ve městě Jaroměř

Tato kapitola bude věnována rozdělení nejdůležitějších prostorů města Jaroměř dle významnosti. Městu dodnes chybí hierarchizace těchto prostor. Toto kritérium je rozděleno do šesti kategorií na základě spádového okruhu jeho nejčastějších uživatelů.

Ve městě Jaroměř nemůže být zahrnuto členění nadregionální a regionální, protože město nedosahuje tak velký počet uživatelů.

3.3.1 Celoměstský prostor

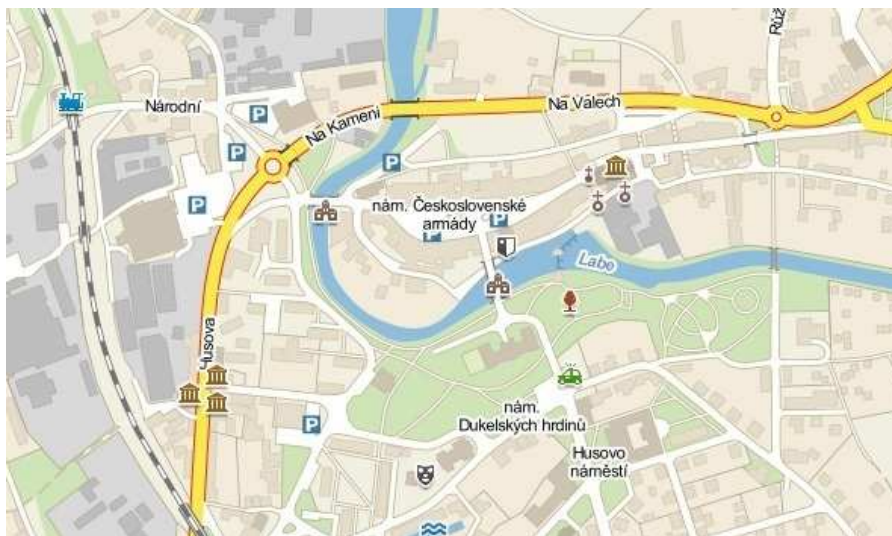
Za celoměstský veřejný prostor můžeme s jistotou považovat Náměstí ČSA. Díky své poloze, významnosti a existenci podstatných městských úřadů je jedním z nejdůležitějších a nejfrekventovanějších veřejných prostor.

Náměstí ČSA

Při vjezdu na toto malé útulné náměstí v centru města objevíme secesní budovy s podloubím v pastelových barvách. Náměstí zaujímá obchodní, kulturně společenskou funkci

díky velkému počtu obchodů lemující náměstí.

Z nejvýznamnějších budov pro formální návštěvu občanů se zde nachází městský úřad, městská radnice.

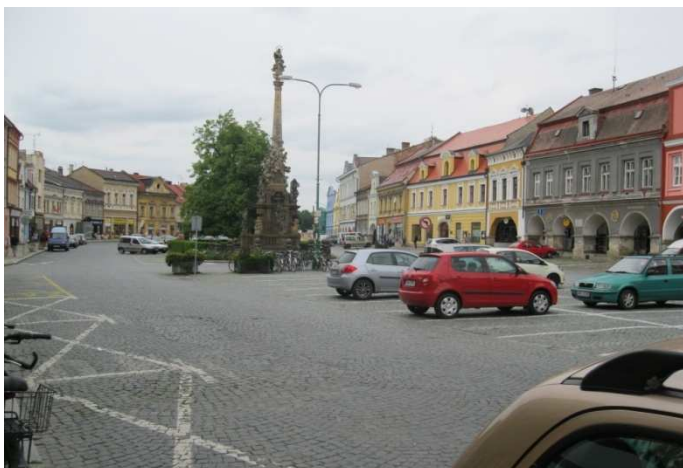

Obrázek 19 - umístění Náměstí ČSA

Zdroj: www.mapy.cz

³⁹ INFORMAČNÍ PORTÁL MĚSTA JAROMĚŘ: Současnost. [online]. [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://www.jaromer-josefov.cz/clanky.php?iSekce=1&iSub=109&iClanek=23>

Za historickou památku umístěnou ve středu náměstí a obklopenou jedinou travnatou plochou je považován morový sloup, který byl postaven v 1. pol. 18. století. Je dílem M. B.

Obrázek 20 - Náměstí ČSA

Zdroj: vlastní

Obrázek 21 - Mariánský sloup

Zdroj: vlastní

Brauna a jeho sochařské dílny. Sloup na náměstí září svou bohatou sochařskou výzdobou. Originální dílo bylo na konci 20. století nahrazeno kopiemi. Originál tohoto mariánského sloupu se v současné době nachází v pevnosti Josefov. Na náměstí turisté najdou i turistické centrum, které jim může být nápomocno při orientaci ve městě. Naleznou zde informační prospekty, mapu města, informace o dění ve městě a v okolí a další důležité informace. Toto místo patří mezi hlavní osy města a je zde využívána jak automobilová, tak pěší doprava a do budoucna se zde plánuje velká rekonstrukce.

Tabulka 2 - Základní informace - Náměstí ČSA

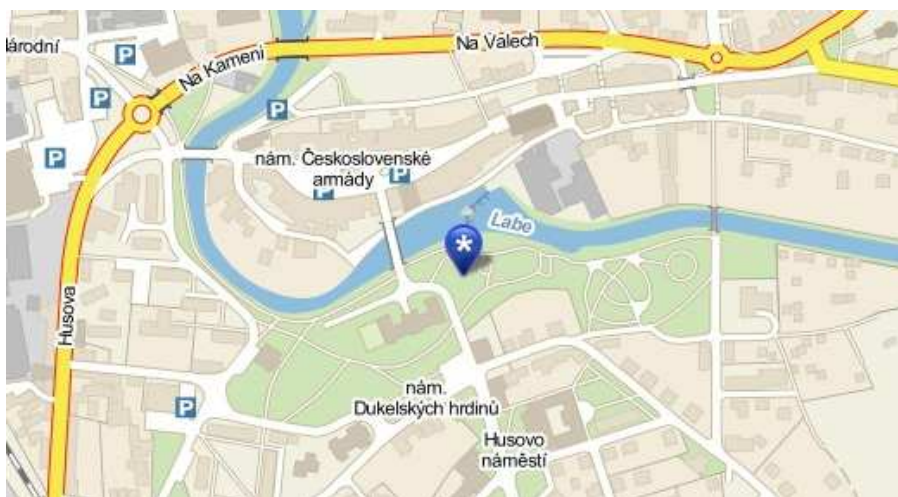
Umístění:		Centrum 50°21'19"N, 15°55'7"E
Rozloha:		9 720 m ²
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Veřejný prostor
	dle prostoru:	Náměstí
	dle funkce:	Obchodní, kulturně-společenská
	dle dopravní zátěže:	Městská třída
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (stromy, trávník), - zpevněné plochy (silnice, chodníky), - drobná architektura (morový sloup), - mobiliář (odpadkové koše, lavičky, pouliční osvětlení, směrovky, stojany na kola).

Zdroj: vlastní

3.3.2 Okrskový prostor

Masarykovy sady

Dříve pojmenovány jako Lidové sady. Tento rozlehlý park je položen jižně od historického jádra města, tudíž navazuje na nejdůležitější veřejný prostor ve městě. Stačí

Obrázek 22 - umístění Masarykových sadů

Zdroj: www.mapy.cz

přejít most přes řeku Labe od náměstí a odkryje se pohled na největší a nejvýznamnější ucelenou plochu veřejné zeleně ve městě. Celková výměra parku je 54 161m². Skládá se ze dvou částí.

Pomyslná hranice, která park rozděljuje

na dvě části, je ZŠ Na Ostrově.

Obrázek 23 - Altán v Masarykových sadech

Zdroj: vlastní

Obrázek 25 – Hřiště u knihovny

Zdroj: vlastní

Obrázek 24 – Budova knihovny

Zdroj: vlastní

V první části parku je nově vybudováno protipovodňové opatření a ve druhé části se do budoucna plánuje též.

Park byl založen jako krajinářský. Navazuje na porosty podél břehů Labe. Založen byl na konci 19. století. V té době byly také náhonem oddělené části ploch spojeny v jednotný celek. Propojení zeleně s původní soukromou zahradou (okolo dnešní knihovny) se zdařilo velmi dobře. Na plochy zeleně také organicky navazuje upravený nástupní prostor před divadlem s větší vodní plochou. V prostorách u knihovny se nachází i dětské hřiště s dětskými „prolézačkami“ pískovištěm a koupačkami. Velkou výhodou je, že hřiště je oploceno a na noc se uzavírá. To má nejspíše zabránit vandalismu a podobným útokům na vybudované hřiště. V parku se nachází velké množství sedacích souprav a také altán, který by jistě zasloužil opravit. Dále pak četné množství pouličního osvětlení a dostatečný počet odpadkových košů, aby se na tomto odpočinkovém místě udržoval pořádek. Mimo jiné se tu nachází socha T. G. Masaryka a pomník. Park působí velice klidně a čistě, i přesto že se nachází v centru.

Masarykovy sady jsou významným vlastníkem spousta významných dřevin, jako například Topol Bílý, Liliovník Tulipánokvětý, Jírovec žlutý, Jinan dvoulaločný známý pod názvem Gingo biloba. V tomto parku je tedy min. 56 rostlinných rodů a min. 190 rostlinných druhů.

Tabulka 3 - Základní informace – Masarykovy sady

Umístění:		Centrum 50°21'15"N, 15°55'13"E
Rozloha:		54 161 m ²
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Veřejný prostor
	dle prostoru:	Zeleň
	dle funkce:	Rekreační, oddechová
	dle dopravní zátěže:	Čistá pěší zóna
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (vzrostlé stromy, keře, trávník) - zpevněné plochy (asfaltové, pískové cesty) - drobná architektura (socha T.G.M., altán) - mobiliář (odpadkové koše, lavičky, pouliční osvětlení, směrovky) - vodní prvky (řeka Labe, fontána)

Zdroj: vlastní

Josefovská pevnost

Jak bylo řečeno, k městu Jaroměř patří i Josefov vlastníci historickou pevnost Josefov, která je ovšem položena úplně mimo centrum města. Rozprostírá se na rozloze 266ha. Toto

Obrázek 26 - umístění Josefova

Zdroj: www.mapy.cz

místo je mezi památkami neobyčejné nejen zajímavými stavbami, ale má i své neopakovatelné zvláštnosti a tajemná místa. Pevnost se skládá z mohutných hradebních valů, pod nimiž se nachází síť podzemních chodeb. Okolo jsou vidět obranné příkopy.

Povrch pevnosti je pokryt zelení, což návštěvníky láká pro procházku po nově rekonstruovaných promenádách, či odpočinek a pohled na historická místa. Areál je bezplatně přístupný veřejnosti, pouze prohlídka podzemních chodeb je zpoplatněná.

Pevnost Josefov byla založena v roce 1780. rakouským císařem Josefem II. Dokončena

Fotogalerie | <http://www.jaromer-josefov.cz/>

byla v roce 1787 a mohla začít plnit svoji úlohu. Hlavním úkolem bylo bránit severní hranice rakouské říše oproti Pruskému království. Měla i další využití. Byla obrovskou zbrojnicí, skladištěm střelného prachu, zásob jídla a také poskytovala bezpečné ubytování vojákům i civilistům.⁴⁰

Obrázek 27 – Promenády

Zdroj: www.jaromer-josefov.cz

Tabulka 4 - Základní informace - Josefov

Umístění:		Josefov 50°20'17"N, 15°55'24"E
Rozloha:		266 ha
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Poloveřejný
	dle prostoru:	Zeleň
	dle funkce:	Rekreační, společenská
	dle dopravní zátěže:	Čistá pěší zóna
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (vzrostlé stromy, keře, trávník) - zpevněné plochy (štěrkové cesty) - drobná architektura (pomník) - mobiliář (odpadkové koše, lavičky) - vodní prvky (řeka Metuje)

Zdroj: vlastní

⁴⁰ Pevnost Josefov: Historie vzniku pevnosti Josefov. [online]. [cit. 2012-06-22]. Dostupné z: http://www.pevnostjosefov.cz/?page_id=16&lang=cz

3.3.3 Místní prostor

Stezky podél Labe

Obyvatelé města Jaroměř hledají odpočinková místa spíše na okraji města podél řeky Labe, které je v další míře velmi pokryto zelení. Stezky ve své postatě navazují

Obrázek 28 - umístění stezky

Zdroj:www.mapy.cz

na Masarykovy sady. Vzrostlé převislé vrby slouží nejen jako protipovodňová ochrana, ale i jako stinná plocha při procházce. V těchto místech obyvatelé města velmi rádi čerpají novou energii.

Stezky slouží i pro cyklisty při výletech ve směru Pardubice – Hradec Králové – Jaroměř –

Kuks – Dvůr Králové nad Labem – Vrchlabí.

Na jedné z jaroměřských tras již brzy vyroste vysoce kvalitní cyklostezka s asfaltovým a cemento-betonovým povrchem. Stezka dlouhá 26km povede z Hradce Králové přes Věkoše a Předměřice nad Labem do Lochenic, dále přes Smiřice, Černožice, Semonice, Rasošky a Jezbiny až právě do Jaroměře. Pokračovat bude podél Metuje do Josefova, kde se po levém břehu vrátí zpět do Jaroměře. Dále se po polních cestách cyklisté mohou dostat až na Kuks.⁴¹

⁴¹ REGIONÁLNÍ RADA – Nuts III Severovýchod: Cyklostezka z Hradce do Kuksu má základní kámen[online]. [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.rada-severovychod.cz/realizovane-projekty/cyklostezka-hradec-kralove-josefov-kuks>

Tabulka 5 - Základní informace stezek podél Labe

Umístění:		Pražské předměstí
Rozloha:		Cca 2 000 m
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Veřejný prostor
	dle prostoru:	Zeleň
	dle funkce:	Rekreační, oddechová
	dle dopravní zátěže:	Dopravní koridory
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (převíslé vrby, vzrostlé stromy, trávník) - zpevněné plochy (betonová cesta, vyšlapaný travní porost) - vodní plochy (řeka Labe)

Zdroj: vlastní

Patrčkův sad u kostela sv. Jakuba

Sad se nachází při hlavní silnici po pravé straně ve směru Hradec Králové – Náchod, tudíž je položen na dost rušném místě. Tento vcelku malý prostor rozkládající se na rozloze

Obrázek 29 - umístění Patrčkova sadu

Zdroj: www.mapy.cz

3 320 m² je v této lokalitě poněkud osamocen. Obyvatelé toto místo nemají ve zvyku navštěvovat často, protože spíše vyhledávají klidnější a tišší místa. Rozkládá se na ploše 3 320m². Cesta v Patrčkově sadu je jediná. Ke kostelu, kde se rozděluje a umožňuje obejít kostel po obou stranách. Štěrkovitá cesta je před kostelem rozšířena v odpočívadlo se dvěma lavičkami. Travníková plocha je v dobrém stavu. V zadní části je sad lemován zdmi a ploty, protože navazující prostor už je soukromým pozemkem. Místo působí velice čistě a udržovaně.

Obrázek 30 - Parčkův sad u kostela sv. Jakuba

Zdroj: vlastní

Tabulka 6 - Základní informace - Patrčkův sad

Umístění:		Jakubské předměstí 50°21'24"N, 15°55'36"E
Rozloha:		3 320m ²
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Veřejný prostor
	dle prostoru:	Zeleň
	dle funkce:	Rekreační, oddechová
	dle dopravní zátěže:	Pěší zóna
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (vzrostlé stromy, keře, trávník) - zpevněné plochy (štěrková cesta) - mobiliář (odpadkové koše, lavičky) - zdi, ploty

Zdroj: vlastní

3.3.4 Lokální prostory

Park v nemocnici

Nemocnice se nachází v okrajové části města v městské části Cihelny. Areál je izolovaný od ostatních veřejných prostorů. Park je určen především pro pacienty a jejich návštěvy.

Obrázek 31 – umístění parku v nemocnici

Zdroj: www.mapy.cz

Útulný parčík v areálu nemocnice má určitě kladný vliv na psychiku pacientů a urychluje jejich průběh rekonvalescence. Díky sadovým úpravám zde došlo k prosvětlení zeleně a výraznému květenství, což na pacienty působí velice pozitivně. Parčík je olemován vzrostlou zelení, což poskytuje soukromí těchto prostor. Tento park je tedy protkán velkou škálou pozitivních barev. Jen škoda, že zde chybí více sedacích souprav.

Obrázek 32 – Park v nemocnici

Zdroj: vlastní

Tabulka 7 - Základní informace - Park v nemocnici

Umístění:		Cihelny 50°21'24"N, 15°54'24"E
Rozloha:		19 162 m ²
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Polosoukromý
	dle prostoru:	Zeleň
	dle funkce:	Rekreační, oddechová
	dle dopravní zátěže:	Čistá pěší zóna
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (vzrostlé stromy, keře, trávník, květinové záhony) - zpevněné plochy (pískové cesty) - mobiliář (odpadkové koše, lavičky)

Zdroj: vlastní

Městská část Zavadilka

Sídlíště Zavadilka se nachází na okraji města Jaroměř ve směru z Hradce Králové, nedaleko vlakového nádraží v klidné části města. Zkoumaná lokalita se rozprostírá na ploše cca 40 000 m². Působí velice klidně, čistě a udržovaně. Toto sídlíště je z hradecké strany

Obrázek 33 - umístění sídlíště Zavadilka

Zdroj: www.mapy.cz

obleženo převážně panelovými domy, které stojí jeden vedle druhého. Mezi nimi průsvitají buď vzrostlé stromy nebo trávnickové plochy. Směrem ke středu města se už ve značné míře objevují i rodinné domky. V některých částech najdeme nové nebo zchátralé hřiště pro děti či zastaralé a neudržované pískoviště. Chodníky jsou v průměrném stavu a trávnickové plochy jsou zřejmě udržované.

Obrázek 34 - Sídliště Zavadička 1

Zdroj: vlastní

Na sídlišti Zavadička došlo k rekonstrukci několika panelových domů, své rekonstrukce se dočkalo i parkoviště v ulici Josefa Šímy a na mnoha místech je vysázená nová mladá zeleň. Sídliště je vhodné pro život rodin s dětmi. Na tomto sídlišti nalezneme obchodní vybavenost (prodejna s potravinami, stánek se zmrzlinou, trafika, atd.). Dům s pečovatelskou službou a městská knihovna není výjimkou tohoto sídliště.

Obrázek 35 - Sídliště Zavadička 2

Zdroj: vlastní

Obrázek 36 - Sídliště Zavadička 3

Zdroj: vlastní

Tabulka 8 - Základní informace - Sídliště Zavadilka

Umístění:		Zavadilka 50°20'38"N, 15°54'33"E
Rozloha:		Cca 40 000m ²
Typ veřejného prostoru:	dle vlastnictví:	Poloveřejný
	dle prostoru:	Obytné ulice
	dle funkce:	Obytná
	dle dopravní zátěže:	Městská ulice
Prvky tvořící veřejné prostory:		<ul style="list-style-type: none"> - zeleň (listnaté vzrostlé stromy, mladé jehličnaté, nově vysázené listnaté stromky, trávník) - zpevněné plochy (silnice, chodníky) - drobná architektura (autobusová zastávka) - mobiliář (odpadkové koše (i pro psy), lavičky, pouliční osvětlení, vybavení dětských hřišť) - ploty

Zdroj: vlastní

Sportovní areály

Mezi veřejné prostory se dají zařadit i sportovní areály. Avšak pro tuto diplomovou práci jsou stěžejním čistě veřejné prostory, mezi které tyto areály nejsou zahrnuty, avšak stojí za zmínku.

Město zaujímá propojený přístup ke sportovním a volnočasovým aktivitám, které jsou provozovány v centru Jaroměře. Vznikl areál volnočasových a sportovních aktivit, který tvoří lehkootletický stadion, otevřený plavecký areál, zimní krytý stadion a sportovní hala. Díky projektu došlo k rekonstrukci stávajícího venkovního atletického stadionu a k výstavbě nové sportovní víceúčelové haly.

Lehkootletický stadion – Atletický stadion byl dokončen a otevřen 26. 9. 2009. Provoz se zahájil pro školy i veřejnost. Vyrostla zde nová travnatá plocha, určená pro víceúčelové využití (například tenis, volejbal, streetball, nohejbal), dále pak atletické sektory (atletická dráha, skok daleký) a také hřiště s umělým povrchem na malou kopanou. Tento stadion, jelikož je nový, je designově moderní a uživatelé by se k němu měli chovat v rámci slušného chování, aby v takovém stavu vydržel velmi dlouho.

Sportovní hala – Nová sportovní hala byla otevřena 16. ledna 2010. Prostor je určen pro sporty, jako jsou florbal, badminton, malá kopaná, basketbal. Hala je určena pro tréninky roztleskávaček či gymnastek a byla zde namontovaná i lezecká stěna pro milovníky lezení.

3.4 Vzájemná interakce veřejných prostor

Z obrázku je patrné, že ve městě Jaroměř chybí vzájemné působení jednotlivých veřejných prostor. Z analyzovaných prostranství je ve vzájemné interakci nejvíce Náměstí ČSA (červené označení) a Masarykovy sady (zelené označení). Z náměstí se vede přes most cesta plynule do sadů.

Zatímco Patrčkův sad (fialové označení) ležícím na hlavním tahu z Hradce Králové, nemá

možnost si vytvořit nějaký vztah s jiným prostorem svou polohou. Park v nemocnici a městská část Zavadilka (modré vyznačení) leží na okrajových místech. Město usiluje o propojení všech veřejných prostranství, avšak zatím neúspěšně.

Obrázek 37 – Provázanost veřejných prostor

Zdroj: vlastní

4 REVITALIZACE ČÁSTI SÍDLIŠTĚ ZAVADILKA

Na základě teoretických poznatků z předchozích kapitol této práce bude zmapováno město Jaroměř vzhledem k veřejným prostorům konkrétně k zeleni a s ní souvisejícími prostory v městské části Zavadilka. Po konzultaci s panem Petrem Urbanem z odboru životního prostředí pro město Jaroměř a DiS. Pavlem Rydvalem z odboru pro územní plánování pro město Jaroměř bude zmapována tato část proto, že zde chybí zelené prostory či je potřeba navrhnout změny pro tuto oblast. Pro diplomovou práci je tedy zvolena pouze zeleň a s tím související veřejné prostory (viz. hřiště, zpevněné plochy, atd...) v městské části Zavadilka. Po konzultaci a samotném šetření po městě bylo zjištěno, že nejvíce ochuzenou částí o zeleň je právě sídliště Zavadilka, kde leží „panelák“ na „paneláku“ a sídliště postrádá odpočinkové plochy. Stěžejním pro tuto práci bude tedy revitalizace sídliště Zavadilka a poté nastínění možností financování.

Revitalizaci by přednostně potřebovalo jaroměřské náměstí, avšak po konzultaci byl odhalen důvod nerealizace. Město Jaroměř už mělo jistý návrh zpracován, avšak z finančních důvodů byl odložen na neurčitou dobu. Město se chce nejprve zbavit závazků vůči finančním institucím vzniklých při realizaci jiných projektů. Proto se tato práce nezabývá tímto „nejdůležitějším“ veřejným prostorem ve městě.

Na obrázku je zobrazeno jednotlivé umístění navržených změn na sídlišti Zavadilka. Obrázek byl vytvořen pro představu, jak daleko od sebe jednotlivé objekty leží a jak jsou velké.

Obrázek 38 - poloha jednotlivých objektů

Zdroj: vlastní

4.1 Žižkova ulice

Ulice Žižkova je spojnicí ulic Hradecká a Nádražní. Ze strany ulice Nádražní se nachází vlakové nádraží a vede až k hlavnímu tahu od Hradce Králové.

Obrázek 39 - umístění Žižkovy ulice

Zdroj: www.mapy.cz

4.1.1 Výchozí stav

Po levé straně od nádraží stojí rodinné domy pocházející z 20. století. Z pohledu pravé strany od nádraží se nachází parkoviště pro uživatele vlakového nádraží, dále plechové garáže (velmi špatného stavu), které jsou v užívání obyvatel sídliště. Podél této ulice se v řadě rozkládají tři osmipatrové panelové domy se třemi vchody z přední části. Z přední části, kde

Obrázek 40 - ulice Na Zavadilce

Zdroj: vlastní

jsou hlavní vchody (ulice Na Zavadilce), každý z panelových domů disponuje s chodníkem, zatímco ze zadního vchodu (ulice Žižkova) disponují se zatravněnou plochou. Všechny tři domy mají ze zadní části další jeden vchod, od kterého vede cesta napojující na hlavní chodník. Krajní panelový dům, který je nejbližší silnici, má tento vchod v podstatě do silnice. V prostorách mezi domy se

nacházejí hřiště pro děti, pískoviště
či volejbalové hřiště.

Obrázek 41 - Žižkova ulice

Zdroj: vlastní

Obrázek 42 - hřiště na sídlišti

Zdroj: vlastní

4.1.2 Nový návrh

Na základě popisu stávajícího stavu, by zde bylo potřeba určitých úprav. Jak bylo řečeno jeden z panelových domů má vchod i ze zadní části domu, kde obyvatelé vycházejí téměř

Obrázek 43 - původní stav – cesta

Zdroj: vlastní

Obrázek 44 - nový návrh – cesta

Zdroj: vlastní

Obrázek 45 - původní stav 2 – cesta

Zdroj: vlastní

do silnice. Zde by bylo vhodné, aby obyvatelé nevycházeli na prašnou cestu bezprostředně vedle silnice, vybudovat chodník nebo alespoň nějakou kultivovanou cestu, která by plnila svůj účel. Místní obyvatelé si už sice zvykli, ale cestu by zde uvítali i z bezpečnostních důvodů. Možné sedací soupravy k této cestě nebudou instalovány úmyslně.

Z druhé strany panelového domu se totiž nacházejí další prostory pro revitalizaci (klidnější místo), kde již tyto sedací soupravy jsou součástí obnovy.

Obrázek 46 - nový návrh 2 – cesta

Zdroj: vlastní

Dále pak pískoviště a volejbalové hřiště na boku jednoho z panelových domů jsou ve velmi zchátralém stavu. Štěrková plocha na volejbalové hřiště, kde nevábně působí zrezlé

Obrázek 47 - původní stav - pískoviště 1

Zdroj: vlastní

Obrázek 48 - nový návrh - pískoviště 1

Zdroj: vlastní

sedátko pro rozhodčího a sloupy na síť, zjevně není už dlouhou dobu využívána. Mohla by být upravena spíše k basketbalovému hřišti. Zde by stačilo odmontovat staré vybavení, upravit plochu a nainstalovat basketbalový koš. Pískoviště by potřebovalo malou rekonstrukci okrajů, dodání písku, nainstalování několika laviček pro maminky a je očividně jasné, že si zde bude opět hrát spousta dětí.

Obrázek 49 - původní stav - volejbalové hřiště

Zdroj: vlastní

Obrázek 50 - nový návrh - basketbalové hřiště

Zdroj: vlastní

4.2 Ulice Josefa Šímy

Ulice Josefa Šímy je odbočkou v půli ulice Žižkovy. Je to velmi dlouhá ulice s převládajícím zastoupením panelových domů.

Obrázek 51 - umístění ulice Josefa Šímy

Zdroj: www.mapy.cz

4.2.1 Výchozí stav

Na okraji této ulice na spojnici s ulicí Žižkova se nachází palouček, sloužící pro venčení psů, či představuje zkratku pro obyvatele sídliště při cestě na vlakové nádraží. V návaznosti s tímto paloukem je panelový osmipatrový dům právě s rekonstruovaným parkovištěm a hned vedle další dlouhý panelový dům, jež mají pouze hlavní vchody k silnici.

Obrázek 52 – palouk

Zdroj: vlastní

Obrázek 53 - rekonstruované parkoviště

Zdroj: vlastní

Obrázek 54 - veřejný prostor před pečovatelským domem

Zdroj: vlastní

Obrázek 55 - dětské hřiště

Zdroj: vlastní

Naproti palouku nalezneme tzv. kostky, jednovchodové paneláky, mezi kterými se ukrývá pískoviště okolo s travnatou plochou. V této ulici se nachází dům s pečovatelskou službou, kde součástí je i klidový prostor pro obyvatele toho domu. Plocha slzovitého tvaru je přístupná i veřejnosti. Zde nalezneme několik laviček, kam si obyvatelé chodí v letních dnech odpočinout.

Vedle této klidové zóny se nachází dětské hřiště s mnoha prolézačkami a houpačkami, které je oploceno. Za velkou výhodou je považováno, že je na noc uzavřeno a tudíž je uchráněno před možným vandalismem či jiným ničením.

V celé této ulici je mnoho košatých listnatých stromů a trávnickových ploch, které jsou zjevně udržovány.

4.2.2 Nový návrh

Jestliže zde je vybudované dětské pískoviště a nachází se ve velmi špatném stavu, mělo

Obrázek 56 - původní stav - pískoviště 2

Zdroj: vlastní

by být rekonstruováno. Bylo by vhodné nainstalovat nové okraje, dodat písek a nainstalovat několik laviček. Než likvidovat kompletně tento prostor, bylo by užitečnější ho pouze rekonstruovat, aby mohlo být opětovně využíváno. Určitě by se rozrostly společenské aktivity mezi

obyvateli sídliště.

Obrázek 57 - nový návrh - pískoviště 2

Zdroj: vlastní

Co se týče palouku, mohl by být využíván širší veřejností. Zde by se hodilo vybudovat parčík o velikosti cca 5 000m². Vysázet velké množství zeleně od stromů, keřků po květinové

Obrázek 58 - původní stav – palouk

Zdroj: vlastní

záhony. Kromě výsadby by zahrnoval modulaci terénu, aby park byl průchozí hlavně od sídliště k vlakovému nádraží, tedy vytvoření parkových cest, odpočívadel a instalaci osvětlení. Instalovat by bylo třeba i několik odpadkových košů a košů na psí exkrementy. Účelem je vytvořit klidové území s výrazným přírůstkem zeleně.

Obrázek 59 - nový návrh – park

Zdroj: vlastní

Pozičně by mohl být velkým přínosem, jelikož by se nacházel cca 3 minuty od vlakového nádraží. Návštěvníci města, čekající na svůj vlak, by alespoň příjemně strávili čas do jejich odjezdu. Dalšími návštěvníky parku by byli obyvatelé sídliště, kteří si v teplém letním dni jistě rádi přečtou knihu či si povykládají o zážitcích v přírodě. Plocha by mohla sloužit jistě i pro venčení psů s důrazem na čistotu.

Jelikož na sídlišti Zavadilka takové klidové a odpočinkové místo chybí, bylo by velice vhodné na tomto místě parčík vybudovat, protože jiný vhodný prostor zde není. Tak by v této části města vyrostl další zelený prostor, o což město Jaroměř usiluje.

4.3 Možnosti financování

Tato kapitola nastíní možnosti, jakým způsobem je možno financovat a přinést městu Jaroměř v městské části Zavadilka více veřejných prostorů, ať už je se jedná o uvedené rekonstrukce, či výstavbu nových veřejných prostor.

4.3.1 Rozpočet města

Pro rok 2012 jsou největšími předpokládanými příjmy do rozpočtu města Jaroměř příjmy obecně z daní, které tvoří polovinu příjmů. Naopak výdaje tvoří z největší části vybudování nového sběrného dvora (plánuje se jen pro tento rok), dále pak revitalizace zeleně v Josefově (plán na tři roky, který by měl být dokončen letos), opravy pozemních komunikací, či kamerový systém.

Dle rozpočtu města Jaroměř (viz. Příloha A) sice zjistíme, že výdaje jsou vyšší než příjmy, což znamená, že by pro letošní rok byl rozpočet deficitní. Avšak město vlastní volné prostředky z minulých let a tím vyrovnává schodek rozpočtu. Z těchto volných prostředků dále splácí své závazky vůči finančním institucím a i přesto má město jisté rezervy. Do budoucna se samozřejmě město chce zbavit závazků vůči finančním institucím.

Z finanční situace je zřejmé, že některé z navrhovaných revitalizací by byly reálné z pozice města jako investora.

Tabulka 9 - Souhrnná tabulka financování

	Výdaje 2012 (v tisících Kč)	Příjmy 2012 (v tisících Kč)
Výdaje a příjmy celkem	202 733,80	192 433,80
Vyrovnání schodku	4 700,00	15 000,00
Celkem	207 433,80	207 433,80
Volné prostředky	15 000,00	202 021,80
Úvěry splátky	-4 700,00	-191 721,80
Financování celkem	10 300,00	10 300,00

Zdroj: vlastní

4.3.2 Úvěr od finanční instituce

Pokud by se město rozhodlo nečerpat z volných prostředků minulých let, mohou využít úvěru od některé z finančních institucí.

Město by nemělo mít problém se získáním finančních prostředků touto cestou, jelikož je solventní a má své rezervy.

4.3.3 Dotace

Jednou z možností financování projektů je žádat o dotace od Evropské unie. Kdyby město chtělo vybudovat navržený parčík, projekt byl financován z fondů Evropské unie konkrétně z ROP Severovýchod, Prioritní osa 2: Rozvoj městských a venkovských oblastí, pod oblastí podpory Rozvoj měst. Tato prioritní osa 2 slouží např.: regenerace historických, kulturních a technických památek, revitalizace náměstí, parků a dalších veřejných prostranství včetně veřejné zeleně, regenerace a revitalizace urbánních brownfields, výstavba a modernizace infrastruktury pro sportovní a volnočasové aktivity, podpora technického vybavení základních a středních škol zařízení a pomůckami nutnými pro výuku a spousta dalších.

Tento cíl je zaměřen na podporu aktivit a projektů vedoucích ke zvýšení standardů života obyvatel ve městech a zlepšení image městských sídel a jejich lidského a ekonomického potenciálu.

Jelikož město Jaroměř již čerpalo dotaci z Evropské unie právě z tohoto operačního programu a prioritní osy 2, má s touto žádostí již velké zkušenosti a podání této žádosti tedy bude mnohem snazší, než kdyby žádali poprvé. Právě z tohoto programu čerpali na vybudování areálu volnočasových a sportovních aktivit a dosáhli na dotaci téměř 70 mil. Kč.

4.3.4 Nadace Proměny

Existuje také tzv. Nadace Proměny, která podporuje projekty zaměřené na městskou krajinu. Zakládá a udržuje veřejnou zeleň, proměňuje zanedbaná a opuštěná místa v prostor pro život. Poskytuje nové možnosti a motivuje dospělé a jejich děti k aktivnímu využití volného času a relaxaci v městské zeleni. Zvyšuje kvalitu života obyvatel.

Tato nadace jednou ročně vybere jeden z několika podaných žádostí na vybudování či revitalizaci parku a ten financuje pomocí grantu do výše 25mil. Kč. Nadace spolupracuje se špičkovými architekty, kteří vymyslí nové podoby parku, dále poskytuje odbornou a

konzultační podporu při realizaci projektu, pomáhá se zapojováním veřejnosti a dokonce přispívá na údržbu nového parku ve třech letech po dokončení projektu.

Tato možnost by odpovídala vybudování parčíku v městské části Zavadilka. Město by tak získalo další možnost financování tohoto projektu.

4.3.5 Veřejná sbírka

Další možností, jak financovat některé z návrhů může být právě veřejná sbírka. „*Veřejnou sbírkou je získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí.*“⁴²

Například obnova pískoviště bude dosahovat do řádů desítek tisíc korun. Pokud by město nemělo finance, nebo je nechtělo uvolnit pro tyto účely, je zde možnost vyhlásit veřejnou sbírku. Finanční prostředky by se mohly shromažďovat na bankovním účtu zřízeným pro tento účel, či by se mohlo vybírat fyzicky ve městě se zapečetěnými pokladničkami (např. známá Tříkrálová sbírka).

Zájem o obnovu pískovišť by nejvíce uvítali maminky s dětmi, které samy přiznaly, jak by byly rády, kdyby mohli kdykoliv s dětmi na písek v blízkosti jejich domova, aniž by se bály polorozpadlého pískoviště. Rodiče by byli ochotni přispět nějakou finanční částkou k této obnově.

⁴² VEŘEJNÉ SBÍRKY: Veřejné sbírky [online]. [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://www.verjnesbirky.cz/index.php?cmd=page&id=15>

ZÁVĚR

V každé obci je neřešené množství veřejných prostor. V nejčastějších případech jsou téměř všechny ve vlastnictví obce. Ta se musí dokázat o tyto prostory postarat, aby město vzkvétalo, modernizovalo se a přispívalo občanům k lepšímu sociálnímu a společenskému žití.

Na začátku této práce bylo vysvětleno několik pojmů souvisejících touto problematikou. Teoreticky byla popsána nejčastější typologie veřejných prostor, prvky tvořící tyto prostory, péče o ně a jejich obnova.

Následovalo představení města, na kterém byla provedena analýza veřejného prostranství. Zvoleným městem byla východočeská Jaroměř. Analýza nejdůležitějších veřejných prostor prozradila, že město se neustále snaží zvelebovat své prostory. Buď již jsou provedeny potřebné revitalizace (což platí pro většinu těchto analyzovaných prostor), nebo se do budoucna plánují, ale zatím jsou odloženy do neurčita (příkladem je nejnavštěvovanější náměstí ČSA).

Bylo zjištěno, že ve městě chybí ucelená koncepce začlenění prostor a proto byla provedena hierarchizace hlavních veřejných prostor. Co se týče propojení, náměstí ČSA a Masarykovy sady jsou nejvíce navazujícími prostory na sebe. Zatímco prostory př. josefovské promenády, park v nemocnici ležících na opačných koncích města jsou propojeny komunikacemi, avšak vazbou spolu nemají nic společného.

Díky konzultacím na městském úřadě a samotném šetření in situ bylo zjištěno, že oblastí, která postrádá veřejné prostory a která by si zasloužila revitalizaci některých veřejných prostor je městská část Zavadilka (konkrétně Žižkova ulice a ulice Josefa Šímy). Tato městská část byla zvolena i proto, že zatím nedochází k jiným úpravám na ústředních veřejných prostranstvích. V této městské části bylo analyzováno prostředí a následně byl vytvořen návrh na obnovu či vybudování nových veřejných prostor. Jedná se o návrh jednoduchých a finančně nepříliš náročných úprav.

V Žižkově ulici bylo nalezeno nevyužívané volejbalové hřiště, které v návrhu bylo vyměněno za basketbalové hřiště. Dále pískoviště vedle tohoto volejbalového hřiště by zasloužilo rekonstrukci. Dále by se zde instalovalo několik laviček k příjemnému posezení. Jedná se také o cestu u jednoho z panelových domů, která je nevhodně zvolena, protože východ z panelového domu je v podstatě do silnice a cesta je prašná. Vybudování chodníku, který je spojnicí i k hřišti a pískovišti, je i v rámci bezpečnosti více než vhodné.

Obnovy by potřebovalo i pískoviště v ulici Josefa Šímy. Ovšem za relativně nevyužitý prostor (vyjma obyvatel s psími mazlíčky) je považován palouk v této ulici. Jestliže město Jaroměř chce v této oblasti rozšířit hlavně zeleň, toto místo je ideálním pro vybudování parčíku. Zde by byla upravena travnatá plocha, vysázeno velké množství zeleně. Projekt by zahrnoval modulaci terénu (vytvoření cest), instalaci odpočívadel, osvětlení, odpadkových košů. Účelem je vytvořit klidové území s výrazným přírůstkem zeleně.

Veškeré revitalizace a výstavby nových veřejných prostranství by jistě splňovaly požadavky na prostory, což jsou nezbytné, volitelné a společenské aktivity. Dále by přispívaly k sociálním vztahům obyvatelů sídliště.

Závěrem byly navrženy možnosti financování revitalizací a vybudování veřejných prostranství. Město má na výběr dostatek možných variant k financování těchto obnov.

Cílem diplomové práce bylo ve zvoleném místě vyhodnotit práci místní samosprávy s veřejnými prostory a navrhnout možné změny, včetně potenciálních zdrojů financování.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že cíl práce byl splněn.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] GEHL, J.: Život mezi budovami. Vyd.1. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202s. ISBN 80-85834-79-0.
- [2] HRŮZA, J.: Slovník soudobého urbanismu. Vyd.1. Praha: Odeon, 1997. 341s.
- [3] INFORMAČNÍ PORTÁL MĚSTA JAROMĚŘ: Historie města Jaroměř [online]. [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://www.jaromer-josefov.cz/clanky.php?iSekce=1&iSub=8&iClanek=21>
- [4] INFORMAČNÍ PORTÁL MĚSTA JAROMĚŘ: Současnost. [online]. [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://www.jaromer-josefov.cz/clanky.php?iSekce=1&iSub=109&iClanek=23>
- [5] KOUDELKA, Z., ONDRUŠ, R., PRŮCHA, P.: Zákon o obcích (obecní zřízení). Vyd.4. Praha: Linde, 2005. 486 s. ISBN 978-80-7201-760-7.
- [6] KRATOCHVÍL, P.: Město jako kulturní fenomén in HALÍK, P. – KRATOCHVÍL, P. – NOVÝ, O.: Architektura a město, Academia, Praha 1996.
- [7] MEJSTRÍK, V.: Slovník spisovné češtiny: pro školu a veřejnost. Vyd.3. Academia, 2003. 648 s. ISBN 80-200-1080-7.
- [8] *Ministerstvo vnitra: Časopis veřejná správa*. Praha, 2008, roč. 2008, č. 6. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2003/0006/pril_3.html#graf1
- [9] MÍSTNÍ AGENDA 21: Základní informace o MA21 v ČR [online]. 2000 [cit. 2012-04-09]. Dostupné z WWW :<<http://www.ma21.cz/>>. <http://www.ma21.cz/>
- [10] PEVNOST JOSEFOV: Úvod. [online]. [cit. 2012-06-22]. Dostupné z: http://www.pevnostjosefov.cz/?page_id=16&lang=cz
- [11] REGION HRANICKO.CZ: Veřejné prostranství venkovské obce. [online]. s. 8 [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: http://www.regionhranicko.cz/dokumenty/projekty/24/1%20serie%20seminaru/Hriste%20a%20verejna%20prostranstvi/Verejna_prostranstvi_a_zelen.pdf
- [12] REGIONÁLNÍ RADA – Nuts III Severovýchod: Cyklostezka z Hradce do Kuksu má základní kámen [online]. [cit. 2012-06-25]. Dostupné z: <http://www.rada-severovýchod.cz/realizovane-projekty/cyklostezka-hradec-kralove-josefov-kuks>

- [13] ŠILHÁNKOVÁ, V.: Posuzování úspěšnosti veřejných prostorů města. In Veřejné prostory a život města. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. 13-20s. ISBN 80-214-2339-0.
- [14] ŠILHÁNKOVÁ, V.: Veřejné prostory jako prostředek pro podporu místního cestovního ruchu. Vyd.1. Hradec Králové: Civitas per populi, 2006. 66s. ISBN 80-903813-2-2.
- [15] ŠILHÁNKOVÁ, V.: Veřejné prostory v územně plánovacím procesu. Vyd.1. Brno: Vysoké učení technické, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. 146s. ISBN 80-214-2505-9.
- [16] ŠILHÁNKOVÁ, V.: Vliv veřejné správy na kvalitu a fungování veřejných prostorů našich měst. In Univerzita Pardubice, Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2004. ISBN 80-7194-684-2.
- [17] Veřejná prostranství: Veřejné prostory, sídelní zeleň, krajina v územním plánování. Vyd.1. Brno: GRAFEX-agency s.r.o., 2008. 72s. ISBN 978-80—903928-8-5.
- [18] VEŘEJNÉ SBÍRKY: Veřejné sbírky [online]. [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://www.verjnesbirky.cz/index.php?cmd=page&id=15>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Rozpočet města Jaroměř 2012

Příloha A

Město Jaroměř		Schválený rozpočet 2012		v tisících Kč	
Označení	výdaje		příjmy		
	2011	2012	2011	2012	
1111 daň z příjmu FO - ZČ			20 000,00	21 000,00	
1112 daň FO ze SVČ			4 000,00	1 000,00	
1113 daň FO kapitálové výnosy			1 200,00	1 500,00	
1121 daň z příjmu právnické osoby			19 000,00	20 000,00	
1122 daň obce			4 000,00	4 000,00	
1211 DPH			45 500,00	47 000,00	
1511 daň z nemovitostí			6 000,00	7 000,00	
daně celkem			99 700,00	101 500,00	
1337 MP - odpady			3 800,00	4 300,00	
1341 MP - psi			350,00	350,00	
1343 MP - veř. prostranství			200,00	300,00	
1347 - poplatek za VHP/daň z hazardu			1 500,00	500,00	
místní poplatky celkem			5 850,00	5 450,00	
1351 výtěžek VHP			1 000,00	500,00	
1353 odborná způsobilost - říd. oprávn.			200,00	200,00	
ostatní poplatky			1 200,00	700,00	
1361 správní poplatky			4 800,00	4 800,00	
4112 dotace na výkon st. správy			15 396,20	15 064,40	
dotace výkon st. správy, školství			2 496,05	2 453,40	
4121 dotace obcí na školství			2 219,00	2 233,00	
dotace výkon st. správy celkem			20 111,25	19 750,80	
1014-deratizace, psí útulek	Z	370,00	350,00	0,00	
1039 -lesní hospodářství	Z	850,00	600,00	600,00	940,00
státní správa, lesní osnovy - OŽP	O	50,00	150,00		100,00
lesní hospodářský plán	S	400,00	150,00		
výkupy pozemků/nájemné s.r.o.	S	400,00	300,00		840,00
2115 úroky tepelné úspory	Z	400,00	200,00		
2141-vnitřní obchod	Z	740,00	430,00		
informační systém - org. 523	S	290,00			
inf. středisko - org. 2683	S	210,00	210,00		
král.věnná města - org. 400	S	70,00	70,00		
ostatní	O	170,00	150,00		
2143-cestovní ruch - OŠKT	Z	2 762,30	1 756,00	1 000,00	500,00
Královéhradecká labská - 257 OMM	S	1 132,30	56,00		
historické rekonstrukce-256	S	1 000,00		1 000,00	500,00
KALF, IVANOV	O	120,00	100,00		
ostatní, spolupr. Polsko, propagace	O	310,00	250,00		
boj o pevnost, udržitelnost projektu	S	200,00	150,00		
konference + pevnostní města	S		1 200,00		
2212-komunikace OSMM	Z	50,00	50,00		
ostatní		50,00	50,00		
2219-chodníky	Z	330,00	50,00		150,00
úklid/parkové nám. ČSA		280,00	0,00		150,00
ostatní		50,00	50,00		
2221-silniční doprava -Oredo	Z	100,00	80,00		
2223-bezpečnost dopravy-Besip	Z	20,00	20,00		
2229-sil.doprava - autovraky	Z	40,00	40,00		
2249-žel.zastávka Semonice	Z	5,00	0,00		
2310-vodní hospodářství	Z	810,00	150,00	9 000,00	9 000,00
plán obnovy	S	660,00			
ostatní	O	150,00	150,00		
2321-kanalizace	Z	5 180,00	7 180,00		
DSO	S	130,00	130,00		
DSO na investice	S	4 000,00	4 000,00		
plán obnovy	S	1 000,00	3 000,00		
ostatní	O	50,00	50,00		
2331-protipovodňová opatření	Z	1 850,00	910,00		
výkupy pozemků	S		300,00		
inv. příspěvek Povodí s.p.	S		550,00		
zpracování povodňového plánu	S		60,00		
str. 1		13 507,30	11 816,00	142 261,25	142 790,80

Označení		výdaje		příjmy	
		2 011	2 012	2 011	2 012
2341-mokřady-vodní díla	Z	120,00	220,00		
2369-vodní díla	Z	70,00	50,00		
3111 mateřské školy	Z	4 020,00	3 620,00		
MŠ Lužická ul.	S	4 000,00	3 600,00		
dojíždějící žáci do MS mimo Jaroměř	O	20,00	20,00		
3113-základní školy	Z	12 651,00	11 980,00	375,00	375,00
ZŠ Ostrov - org. 209	S	4 350,00	4 000,00		
ZŠ Josefov - org. 210	S	3 950,00	3 500,00		
ZŠ B.Němcové - org. 211	S	3 950,00	3 500,00		
dokončení hřiště ZŠ B.N. z 2011	S		575,00		
praktická ZŠ - org. 213	S	375,00	375,00	375,00	375,00
příspěvky na dojíždějící žáky	O	6,00	10,00		
ostatní	O	20,00	20,00		
3141-školní jídelny	Z	2 800,00	2 500,00		
školní jídelna - org. 229	S	1 800,00	1 500,00		
školní jídelna - org. 230	S	1 000,00	1 000,00		
3231-základní umělecká škola	Z	680,00	600,00		
3314-knihovna	Z	4 100,00	3 900,00		
3315- muzeum	Z	4 030,00	4 900,00	150,00	1 150,00
I.vojenskohistorické muzeum	S	1 250,00	1 200,00	150,00	150,00
z toho pol.5011 - 400 000,-	Z				
muzeum	S	2 550,00	1 900,00		
muzeum, úpravy ploch	S	230,00			
3321 - org. složka Pevnost Josefov	S		1 800,00		1 000,00
z toho pol. 5011 - 900 000,- Kč	Z				
3319-všeobecná kultura	Z	500,00	100,00		
kronika - org. 251	S	100,00	100,00		
knihy - org. 255 J.Polák	S	250,00			
kulturní akce přes OŠKT	O	150,00	0,00		
3322-památková péče	Z	3 200,00	2 450,00		
program regenerace/podíl/dotace	S	2 400,00	2 000,00		
oprava rampy	S	300,00			
oprava hradeb	S	300,00	300,00		
plán ochrany MPR Josefov	S	100,00	100,00		
ostatní	S	100,00	50,00		
3326-památky místního významu	Z	250,00	422,00		
socha TGM převod 2011	S	0,00	272,00		
opravy památek/pietní místo	S	150/100	150,00		
3330-církev	Z	600,00	550,00		
3349-zpravodaj	Z	450,00	550,00	100,00	100,00
3392-Městské kulturní středisko PO	Z	4 900,00	4 650,00		
příspěvek na provoz	S		4 450,00		
akce "Pevnost Fest"	S		200,00		
3399-všeobecná kultura	Z	650,00	200,00		
kulturní akce OŠKT	O	550,00	100,00		
SPOZ - org. 258	S	100,00	100,00		
3412-sportovní zařízení města	Z	10 700,00	9 850,00	2 320,00	2 600,00
zimní stadion - 430	S	4 000,00	3 800,00	870,00	900,00
plavecký areál - 431	S	3 300,00	3 100,00	750,00	1 000,00
hala, stadion - provoz 432-433	S	3 000,00	2 600,00	700,00	700,00
z toho pol. 5011 -2 660 tis.Kč	Z				
úroky z úvěru - sportovní hala	S	400,00	350,00		
3419-sportovní zařízení	Z	3 100,00	3 100,00		
příspěvky sportovním org.	S	2 800,00	2 800,00		
mimořádné příspěvky pravomoc ZM	S	300,00	300,00		
3421-dětská zařízení	Z	1 650,00	1 350,00		
DDM - org. 219	S	1 150,00	1 010,00		
DDM - mažoretky, formace	S	350,00	240,00		
příspěvky dětským organizacím	S	150,00	100,00		
str.2		54 471,00	50 992,00	2 945,00	4 225,00

Označení		výdaje 2 011	2 012	příjmy 2 011	2 012
3429-zájmové organizace vč.akcí.grantů	Z	750,00	1 000,00		
3359 logopedie	Z	55,00	55,00		
3599-příspěvky soc. a zdr.zařízením	Z	500,00	450,00		
3612-bytové hospodářství	Z	10 250,00	7 050,00	21 700,00	13 000,00
čp. 780 J. Šímy - dotační	S			7 000,00	
čp. 780 pro odlehčovací služby	S	150,00			
správa byt.fondu - org. 284	S	10 000,00	7 000,00	13 800,00	13 000,00
čp. 545 - 50 bj. OIRR	S	100,00	50,00		
prodeje bytů				900,00	
3613-nebytové hospodářství	Z	5 500,00	5 600,00	9 000,00	9 000,00
správa pronajatých prostor	S	5 500,00	5 000,00	8 500,00	
správa objektů čp. 17,3,18	S			100,00	
podíl k fasádě nemocnice - kraj	S		500,00		
prodeje nebytové prostory				500,00	
3631-veřejné osvětlení	Z	4 300,00	4 500,00		
Citelum	S	3 800,00	4 000,00		
veřejné osvětlení - opravy	S	500,00	500,00		
3634 - Energetika				1 100,00	1 100,00
3635- tech.mapa	Z	400,00	450,00		
územní plán	Z	400,00	800,00		
3639-správa majetku města	Z	25 050,00	23 900,00	1 450,00	1 450,00
TSM -275 provoz	S	19 800,00	18 741,00		
TSM - 275 investice, splátky úvěr	S		259,00		
projekty, studie 450	S	850,00	500,00		
projekt Patrného	S	150,00			
korunní hradby 285/286	S	1 400,00	1 400,00		
areál autoparku 530	S	1 000,00	500,00	350,00	400,00
pronájem pozemků 287				600,00	550,00
prodeje pozemků				500,00	500,00
strategický plán - 570	S	300,00			
správa majetku města	O	1 550,00	2 500,00		
3721-nebezpečný odpad		50,00	50,00		
3722-komunální odpad	Z	5 300,00	5 300,00		
nákupy kontejnerů	S	100,00	100,00		
smlouva - komunální odpad	S	5 100,00	5 100,00		
ostatní státní správa, kalendář,soutěž	O	100,00	100,00		
3723-sběrný dvůr, odpad.hospod.	Z	5 000,00	9 000,00	3 000,00	7 000,00
odnětí ZPF - sběrný dvůr	S		200,00		
3725,3726 - třídění odpadů, výstavba míst			1 000,00	1 500,00	1 600,00
3729 - hospodářský sjezd Brdce	Z		500,00		500,00
3745-veřejná zeleň	Z	10 370,00	7 450,00	8 000,00	6 000,00
náhradní výsadba	S	100,00	100,00		
regenerace zeleně Josefov	S	10 000,00	7 300,00		6 000,00
úklid Josefova/Den Země	S	270,00	50,00		
3749-ochrana krajiny,přírody	Z	30,00	30,00		
4332-pěstounská péče	Z	450,00	70,00		
4342-terenní sociální práce	Z	700,00	1 012,00		712,00
z toho pol. 5011 - 570000,-	Z				
4349-komunitní plánování	Z	100,00	50,00		
4351 - pečovatelská služba	Z	4 050,00	3 750,00	1 200,00	1 200,00
pečovatelská služba-soc.	O	3 600,00	3 300,00	1 200,00	1 200,00
pečovatelská služba ostatní	O	450,00	450,00		
z toho pol. 5011 -2 550 000,-	Z				
4372 Systém včasné intervence	Z	50,00	50,00		
4359-senioři	Z	50,00	50,00		
5212-obrana	Z	10,00	10,00		
5273-krizové řízení	Z	50,00	50,00		
5311-městská policie	Z	11 000,00	11 000,00		100,00
z toho pol. 5011 - 5 800 000	Z				
5399-veřejný pořádek,prevence krimi	Z	150,00	40,00		
str. 3		84 565,00	83 417,00	46 950,00	41 662,00

Označení		výdaje		příjmy	
		2 011	2 012	2 011	2 012
5512-hasičské sbory	Z	2 715,00	1 570,00		
JSHD Na Valech 260	S	1 100,00			
JSDH Josefov 261	S	145,00			
JSDH Semonice 2601	S	180,00			
JSDH repase Semonice	S	740,00			
JSDH Jezbiny	S	300,00			
JSDH Starý Ples	S	50,00			
JSDH fond velitele	S	100,00			
úroky z úvěru	S	100,00			
6112-zastupitelstvo	Z	2 500,00	2 500,00		
6171-činnost místní správy	Z	42 835,00	40 350,00	200,00	730,00
správa org. 268. 2688, 2686	O	41 500,00	38 720,00		230,00
z toho pol. 5011 - 22 850 000,-	Z				
obřadní síň - org. 265	S	35,00	30,00		
PC org. 268/2682	O	1 300,00	1 600,00		
ostatní - SPOD	O				500,00
6310-peněžní služby,úroky	O	180,00	200,00	200,00	250,00
6320-pojištění	Z	700,00	700,00		
6330-převody fondů	Z	1 600,00	1 100,00		
6399-daň obce	Z	4 000,00	4 000,00		
DPH	Z	3 200,00	3 500,00		
zapojení FO					1 200,00
podíly k dotacím	S	4 400,00	1 000,00		
3113 - ZŠ B.Němcové	S	2 000,00			
2141 Královská věna města	S	100,00	100,00		
		400,00			
3322 Retranchement	S	700,00			
monitoringové zprávy - dotace	S	300,00	200,00		
TSM kotel - výzva do 6/2011	S	500,00	500,00		
podíly k drobným žádostem o dotaci	S	400,00	200,00		
zápočty	S	1 456,06	1 576,00	1 456,06	1 576,00
3412 - HC	S	748,20	748,20	748,20	748,20
3613 nebytového prostroy	S	585,43	702,00	585,43	702,00
3639 zápočty pozemky	S	122,43	125,80	122,43	125,80
úvěry		5 583,00	4 700,00		
8124 - cisterna JSDH	S	883,00			
8124 - ASVAJ	S	2 700,00	2 700,00		
8124 - energetické úspory	S	2 000,00	2 000,00		
8115 zapojení volných prostředků				28 000,00	15 000,00
str. 4		69 169,06	61 196,00	29 856,06	18 756,00
výdaje a příjmy celkem		216 429,31	202 733,80	194 012,31	192 433,80
financování, vyrovnání schodku		5 583,00	4 700,00	28 000,00	15 000,00
celkem		222 012,31	207 433,80	222 012,31	207 433,80
propoččet financování					
volné prostředky		28 000,00	15 000,00	216 429,31	202 021,80
úvěry splátky		-5 583,00	-4 700,00	-194 012,31	-191 721,80
financování celkem		22 417,00	10 300,00	22 417,00	10 300,00
kontrola vazeb					
		2011	výdaje 2012	2011	příjmy 2012
str. 1		13 507,30	11 816,00	142 261,25	142 790,80
str. 2		54 471,00	50 992,00	2 945,00	4 225,00
str. 3		84 565,00	83 417,00	46 950,00	41 662,00
str. 4		69 169,06	61 196,00	29 856,06	18 756,00
rezerva		299,95	12,80		
celkem		222 012,31	207 433,80	222 012,31	207 433,80

V Jaroměř 27.12.2011

Výdajová část rozpočtu, označení symbolů:

Z = závazný ukazatel

S = sledovaná akce

O = ostatní

správce rozpočtu:

příkazce:

Křížánková St.

Ing.Klepsa J.